

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

На тему:

«ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ»

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Студентка групи

Білас Анастасія Сергіївна

ФБСС-18.04

(підпис)

Науковий керівник

к.е.н., доцент Артем'єва І.О.

(підпис)

Робота допущена до захисту

д.е.н., професор Бондарук Т.Г.

(підпис)

Київ 2022

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Фінансово-економічний факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь – *бакалавра*

Галузь знань – *07 «Управління та адміністрування»*

Спеціальність – *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*

Освітньо-професійна програма – *«Фінанси, банківська справа та страхування»*

Затверджую
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та
страхування
д.е.н., проф. Бондарук Т.Г.

« » 20 р.

Завдання

на кваліфікаційну роботу бакалавра

Білас Анастасії Сергіївни

1. Тема роботи: «Фінансове забезпечення соціального захисту населення»
керівник роботи к.е.н., доцент Артем'єва І.О.
затверджена наказом по Академії від «5» жовтня 2021 р. №426
2. Термін здачі студентом закінченої роботи 16 травня 2022р.
3. Вихідні дані роботи законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують функціонування соціальних служб в Україні, статистичні дані Державної статистичної служби України, Інтернет-ресурси, довідкові, монографічні та періодичні публікації різних науковців.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належать зробити):
 - 1) Теоретико-методичні основи соціального захисту населення та джерел його фінансування;
 - 2) Аналіз та оцінка фінансового забезпечення відповідних соціальних бюджетних установ;
 - 3) Виявлення проблем та оптимізація фінансового забезпечення соціального захисту населення
5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки.
6. Дата видачі завдання 5 жовтня 2021р.

Керівник

(підпис)

Завдання прийняв до виконання

(підпис)

Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка про виконання
1.	Затвердження теми і наукового керівника кваліфікаційної роботи бакалавра на засіданні кафедри	05.10.2021	Виконано
2.	Опрацювання першоджерел по темі роботи	11.11.2021	Виконано
3.	Розробка плану роботи, методики та інструментарію досліджень	25.11.2021	Виконано
4.	Проведення економічних досліджень та їх аналіз	14.12.2021	Виконано
5.	Написання вступу до роботи	24.12.2021	Виконано
6.	Написання першого розділу роботи	26.01.2022	Виконано
7.	Написання другого розділу роботи	10.02.2022	Виконано
8.	Написання третього розділу роботи	10.03.2022	Виконано
9.	Написання висновків та пропозицій, оформлення роботи	25.03.2022	Виконано
10.	Подача першого варіанту роботи на кафедру	05.04.2022	Виконано
11.	Доопрацювання роботи згідно з зауваженнями керівника	25.04.2022	Виконано
12.	Попередній захист роботи	16.05.2022	Виконано

Студент(ка) _____ **Білас А.С.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ **к.е.н., доцент Артем'єва І.О.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра

студентки Національної академії, статистики, обліку та аудиту

Білас Анастасії Сергіївни

Тема: «Фінансове забезпечення соціального захисту населення»

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра складає 77 сторінок, з них основного тексту – 62 сторінки. Містить 3 таблиці, 3 рисунка, 53 літературних джерела, 1 додаток.

Актуальність теми дослідження. Формування ефективної системи соціального захисту завжди є одним із актуальних напрямів дослідження. Це пов'язано насамперед із його важливістю для економіки та суспільства в цілому.

Основною метою соціального захисту є захист людей від різноманітних соціально-економічних ризиків з метою створення умов для життя людини в соціальному, економічному та культурному середовищі. Тобто відповідними цілями соціального захисту населення є: боротьба із бідністю, підвищення рівня добробуту громадян, зменшення соціальної нерівності, поліпшення фізичного та психічного здоров'я, запобігання та мінімізація наслідків від соціальних ризиків.

Система покликана гарантувати певний мінімальний стандартний рівень підтримки домогосподарствам та незахищеним верствам населення, чий доходи недостатні для утримання і не мають інших засобів для існування.

В зв'язку з усім вище переліченим постає питання фінансування соціальних допомог, пільг та послуг та достатності їх фінансування в бюджеті. На сьогодні в Україні фінансове забезпечення соціального захисту населення здійснюється в основному за рахунок державного та місцевих бюджетів, (що направлені на фінансування: соціального захисту у випадку непрацездатності; соціального захисту пенсіонерів; соціального захисту ветеранів війни та праці; соціального захисту сім'ї, дітей та молоді;

соціального захисту безробітних; допомогу у вирішенні житлових питань; соціального захисту інших категорій населення; фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту; іншу діяльність у сфері соціального захисту), а також із соціальних внесків, перерахувань з інших систем та інші надходження.

Водночас, в українській системі фінансового забезпечення соціального захисту є немало проблем та причин неефективності, які потребують невідкладного вирішення. Найактуальнішими із цим проблем є: надмірна централізація фінансування, недостатня участь у функціонуванні інститутів громадянського суспільства, також слабким місцем є численний обсяг пільг та допомог, що задекларовані в чинному законодавстві. Проте, відображаються й позитивні зрушення - уже як шість років сфера соціального захисту перебуває у стані постійного реформування. З 2014 року Урядом України було прийнято ряд нормативно-правових актів, якими на органи соціального захисту населення покладено ряд додаткових функцій.

В Україні вдосконалення фінансового забезпечення системи соціального захисту населення є важливою частиною державної політики, оскільки рівень життя населення, зайнятість та доступ до суспільних благ стрімко падають у складних фінансових, економічних та політичних ситуаціях.

Мета кваліфікаційної роботи – пошук ефективних шляхів фінансового забезпечення соціального захисту населення, виявлення причин неефективності в наповненості фінансовими ресурсами.

Об'єкт кваліфікаційної роботи – механізм фінансового забезпечення соціального захисту населення та результати фінансової діяльності досліджуваних об'єктів соціального захисту населення.

Предмет кваліфікаційної роботи – система фінансових відносин між домогосподарствами та державою, щодо оптимальної та ефективної діяльності соціальних бюджетних установ.

Використані методи наукового дослідження. В процесі аналізу та дослідження використовувалися як загальноприйняті, загальнонаукові так і

спеціальні методи – метод структурно-логічного аналізу та конкретно-соціологічний метод, а також фінансові та статистичні методи аналізу. Для відображення економічної інформації застосовувалися табличний та схематичний методи і метод порівняльного аналізу.

У першому розділі «Теоретичні засади фінансового забезпечення соціального захисту населення України» - досліджено поняття та сутність соціального захисту, розглянуто завдання системи фінансування соціального захисту та оцінено джерела фінансування соціального захисту населення.

У другому розділі «Соціальний захист населення громади на прикладі Управління праці та соціального захисту населення Шепетівської міської ради» - проведена характеристика соціально-фінансової діяльності на основі двох соціальних служб; проведено аналіз та оцінку ефективності та доцільності використання коштів державного та місцевих коштів бюджету, щодо надання соціальних допомог, пілг та послуг.

У третьому розділі «Проблеми та перспективи сфери фінансування соціального захисту населення» - досліджено проблеми неефективності фінансового забезпечення соціального захисту населення в соціально-економічних ситуаціях держави; та виявлено і запропоновано шляхи розвитку та вдосконалення системи соціального захисту в теперішніх умовах.

Практичне значення результатів дослідження. Надані в роботі результати дають можливість оцінити та проаналізувати достатність фінансового забезпечення соціального захисту населення фінансовими коштами. А надані рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення та розвитку соціального захисту населення дають змогу оптимізувати систему фінансового забезпечення та зробити її більш ефективною, як для держави (у зменшенні розтрат фінансовими коштами), так і для населення (соціальна підтримка та допомога буде надаватися лише тим категоріям, яким насправді потрібна).

Ключові слова: соціальний захист, фінансове забезпечення, пільги, соціальне обслуговування, місцевий бюджет, державний бюджет, соціальні послуги.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	6
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	6
1.1 Теоретичні основи соціального захисту громадян.....	6
1.2. Джерела фінансування системи соціального захисту в Україні.....	13
РОЗДІЛ 2	18
СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ГРОМАДИ НА ПРИКЛАДІ УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ШЕПЕТІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	18
2.1. Легалізація зайнятості населення.....	18
2.2. Призначення та фінансування державних соціальних допомог, пільг та субсидій.....	22
2.3. Фінансування місцевих соціальних програм та надання соціальних послуг	38
РОЗДІЛ 3	50
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СФЕРИ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	50
3.1 Проблеми та причини неефективності фінансового забезпечення соціального захисту населення.....	50
3.2 Вдосконалення та перспективи розвитку соціального захисту населення	54
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Формування ефективної системи соціального захисту завжди є одним із актуальних напрямків дослідження. Це пов'язано насамперед із його важливістю для економіки та суспільства в цілому.

Основною метою соціального захисту є захист людей від різноманітних соціально-економічних ризиків з метою створення умов для життя людини в соціальному, економічному та культурному середовищі. Тобто відповідними цілями соціального захисту населення є: боротьба із бідністю, підвищення рівня добробуту громадян, зменшення соціальної нерівності, поліпшення фізичного та психічного здоров'я та запобігання та мінімізація наслідків від соціальних ризиків.

Система покликана гарантувати певний мінімальний стандартний рівень підтримки домогосподарствам та незахищених верствам населення, чії доходи недостатні для утримання і не мають інших засобів для існування.

В зв'язку з усім вище переліченим постає питання фінансування соціальних допомог, пілг та послуг та достатності фінансування в бюджеті. На сьогодні в Україні фінансове забезпечення соціального захисту населення здійснюється в основному за рахунок державного та місцевих бюджетів, (що направлені на фінансування: соціального захисту у випадку непрацездатності; соціального захисту пенсіонерів; соціального захисту ветеранів війни та праці; соціального захисту сім'ї, дітей та молоді; соціального захисту безробітних; допомогу у вирішенні житлових питань; соціального захисту інших категорій населення; фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту; іншу діяльність у сфері соціального захисту), а також із соціальних внесків, перерахувань з інших систем та інші надходження.

Водночас, в українській системі фінансового забезпечення соціального захисту є немало проблем та причин неефективності, які потребують

невідкладного вирішення. Найактуальнішими із цих проблем є: надмірна централізація фінансування, недостатня участь у функціонуванні інститутів громадянського суспільства, також слабким місцем є численний обсяг пільг та допомог, що задекларовані в чинному законодавстві. Проте, відображаються й позитивні зрушення - уже як шість років сфера соціального захисту перебуває у стані постійного реформування. З 2014 року Урядом України було прийнято ряд нормативно-правових актів, якими на органи соціального захисту населення покладено ряд додаткових функцій.

В Україні вдосконалення фінансового забезпечення системи соціального захисту населення є важливою частиною державної політики, оскільки рівень життя населення, зайнятість та доступ до суспільних благ стрімко падають у складних фінансових, економічних та політичних ситуаціях.

Мета кваліфікаційної роботи. Пошук ефективних шляхів фінансового забезпечення соціального захисту населення, виявлення причин неефективності в наповненості фінансовими ресурсами.

Завдання кваліфікаційної роботи. Підсумувати теоретичні основи соціального захисту населення; узагальнити сутність та особливості фінансового забезпечення соціального захисту населення; охарактеризувати джерела фінансового забезпечення соціального захисту населення; оцінити стан фінансового забезпечення соціального захисту в економічно-складних ситуаціях України; виявити причини неефективності та сформулювати шляхи вдосконалення фінансового забезпечення соціального захисту.

Об'єкт кваліфікаційної роботи – механізм фінансового забезпечення соціального захисту населення та результати фінансової діяльності досліджуваних об'єктів соціального захисту населення.

Предмет кваліфікаційної роботи – система фінансових відносин між домогосподарствами та державою, щодо оптимальної та ефективної діяльності соціальних бюджетних установ.

Практичне значення результатів дослідження. Надані в роботі результати дають можливість оцінити та проаналізувати достатність

фінансового забезпечення соціального захисту населення фінансовими коштами. А надані рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення та розвитку соціального захисту населення дають змогу оптимізувати систему фінансового забезпечення та зробити її більш ефективною, як для держави(у зменшенні розтрата фінансовими коштами), так і для населення (соціальна підтримка та допомога буде надаватися лише тим категоріям, яким насправді потрібна).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53), додатку (1). Сутність роботи висвітлено на 62 сторінках основного тексту, який містить 3 таблиці та 3 рисунка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

1.1. Теоретичні основи соціального захисту громадян

Соціальна держава – це соціально орієнтована держава, яка визнає найвищі соціальні цінності, надає соціальну допомогу особам, які її потребують з метою забезпечення гідного рівня життя, перерозподіляє економічні вигоди відповідно до принципів соціальної справедливості та бачить своє призначення у мир і соціальна злагода.

Соціальний захист – це соціально орієнтована державна підтримка населення, яка визнає найвищі соціальні цінності, надає соціальну допомогу особам, які її потребують з метою забезпечення гідного рівня життя, перерозподіляє економічні вигоди відповідно до принципів соціальної справедливості та вбачає своє призначення у соціальній злагоді. Соціальний захист забезпечує створення соціальних гарантій для економічно активного населення. Тому соціальний захист слід розглядати як систему законодавчого, економічного та психосоціального забезпечення, що створює рівні права громадян на покращення свого добробуту [1].

Формування ефективної системи соціального захисту завжди було науковим інтересом вітчизняних дослідників. Це пов'язано насамперед із його важливістю для економіки та суспільства в цілому.

Науковці вітчизняні та за кордоном переважно розглядають соціальний захист у вузькому та широкому сенсі. На перший погляд, під соціальним захистом насамперед розуміють передбачену законом допомогу найбільш вразливим і незахищеним верствам населення – пенсіонерам, дітям, інвалідам, багатодітним сім'ям тощо. Друга точка зору стверджує, що соціальне забезпечення поширюється на людей усієї країни без винятку і є не лише механізмом боротьби з наслідками соціальних ризиків, а й системою

забезпечення соціальної та економічної стабільності кожного члена суспільства від народження до народження. смерть, незалежно від членства чи іншої групи.

На сьогодні в економічній теорії та практиці не існує стійкого визначення поняття «соціальний захист» через різні способи його тлумачення дослідниками. У монографії М. Мальованого надано глибокий аналіз існуючих методів визначення проблеми визначення «соціального захисту» у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях і дозволяє авторам згрупувати ці методи таким чином:

- соціальний захист як державна (соціальна) функція;
- соціальний захист як сукупність дій, заходів, методів, гарантій, прав, інститутів тощо;
- соціальний захист як діяльність держави (підтримка);
- соціальний захист як система інститутів, заходів, гарантій, засобів тощо;
- соціальний захист як інститут [2, с. 47 – 53].

Соціальний захист людини – це стратегічний вектор діяльності влади. Якість послуг, яка надається українцям – це якість їх життя.

Сфера соціального захисту протягом останніх шести років перебуває у стані постійного реформування. З 2014 року Урядом України було прийнято ряд нормативно-правових актів, якими на органи соціального захисту населення покладено ряд додаткових функцій, зокрема:

- функції соціального захисту АТО і сімей загиблих;
- функції соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок масових акцій протесту в період з 22.11.2013р. по 22.01.2014 р.;
- функції по розв'язанню соціально-побутових проблем та виплати допомоги на проживання громадянам, які переселилися з тимчасово окупованої території та зони проведення АТО;

- реєстрація та контроль фактичного місця проживання і виплат всіх видів соціальних допомог громадянам, які переселилися з тимчасово окупованої території та зони проведення АТО;

- функції захисту населення постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи (забезпечення медикаментами за пільговими рецептами та тендерна закупівля санаторно-курортних путівок;

- проведення верифікації всіх соціальних виплат з використанням крипто-серверу ;

- призначення та перерахунок що півроку пільг з розрахунку середньомісячного доходу громадянина;

- щомісячний прийом звітів про фактичні витрати на виплату середнього заробітку мобілізованим працівникам, перевірка та відшкодування коштів;

- кардинальні зміни в механізмі призначення субсидій на житлово-комунальні послуги;

- призначення та виплата соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів;

- формування та робота з базами даних різних соціальних категорій на центральному рівні;

- відшкодування одержувачам невикористаних сум субсидій;

- з 1 жовтня 2019р. монетизація пільг та житлових субсидій.

На сьогодні управління працює за 110 напрямками діяльності.

Основною метою соціального захисту є захист людей від різноманітних соціально-економічних ризиків з метою створення умов для життя людини в соціальному, економічному та культурному середовищі. Досягненню цьому сприяють такі цілі соціального захисту :

- боротьба з бідністю;

- сприяти соціальному та економічному розвитку;

- підвищити добробуту людей;

- запобігання та мінімізація наслідків соціальних ризиків;

- сприяти розвитку соціального партнерства;

- зменшити соціальну нерівність;
- боротьба з демографічною кризою [3].

Система соціального захисту – це мережа соціальних програм, призначених для надання допомоги окремим категоріям громадян або малозабезпеченим сім'ям відповідно до їх потреб чи рівня бідності та економічної спроможності країни. Система покликана гарантувати певний мінімальний стандартний рівень підтримки сім'ям, чий доходи недостатньо для утримання і не мають інших засобів для існування.

Система соціального захисту (Рис.1.1) являє собою комплексну інтеграцію соціального страхування, соціальної допомоги та безпеки, зосереджену на сталому людському розвитку.

Рис.1.1 Система соціального захисту. Джерело: [4].

Сьогодні створення ефективної системи соціального забезпечення є найбільш актуальним і першочерговим завданням у сфері соціально-економічної політики, тоді як система соціального обслуговування потребує якісного зрушення у відповідь на соціально-економічні виклики та домінантні потреби населення.

Хоча існують різні форми соціального захисту та їх принципи функціонування, вони утворюють трирівневу систему, яка може досягти повного охоплення соціальним забезпеченням [5]. При цьому фінансова підтримка за цими формами соціального забезпечення має свої особливості, які залежать як від джерела фінансування, так і від правил отримання соціальних виплат. Однією з головних умов успішного функціонування системи соціального забезпечення є збалансування потреби у фінансових ресурсах із наявними доходами.

Основні фактори, що впливають на потреби у фінансових ресурсах для соціального захисту населення наведено на (Рис.1.2).

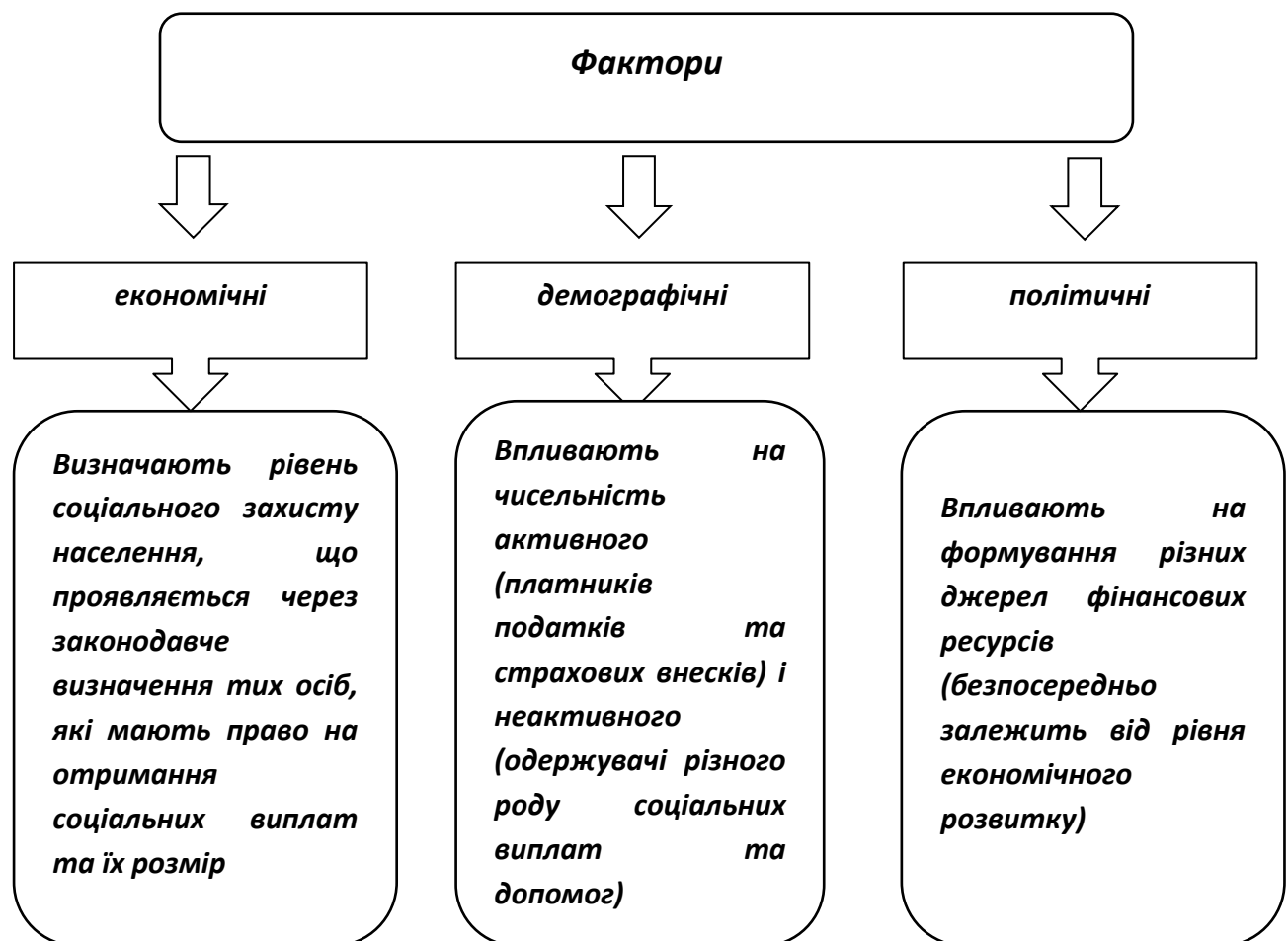

Рис.1.2. Фактори, що впливають на потреби у фінансових ресурсах. Джерело: [6].

Хоча існує багато факторів, які прямо чи опосередковано впливають на фінансову безпеку, найбільший вплив на попит на фінансові ресурси мають

кількість та масштаб соціальних трансфертів, які існують у системі соціального забезпечення.

Нижче наведені законодавчі гарантії функціонування системи соціального захисту населення такі як,

- базові законодавчі акти:

Конституція України, ст.46 (1996 р.)

Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (1998 р.)

Закон України «Про колективні договори і угоди» (1993 р.)

Закон України «Про прожитковий мінімум» (1999 р.)

Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (2000 р.)

Указ Президента України «Про Основні напрями соціальної політики на період до 2004 року» (2000 р.)

Указ Президента України «Про Стратегію подолання бідності» (2001р.)

Закон України «Про соціальні послуги» (2003 р.)

Указ Президента України «Основні напрями вдосконалення системи соціальних виплат населенню» (2006 р.)

- спеціальні законодавчі акти:

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (1999 р.)

Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991 р.)

Закон України «Про пенсійне забезпечення» (1991 р.)

Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (1991 р.)

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» (2001 р.)

Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (1992 р.)

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (1993 р.)

Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям інвалідам» (2000 р.)

Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (2000 р.)

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (2003 р.)

Закон України «Про зайнятість населення» (2012 р.)

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» (2000 р.)

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (2003 р.)

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (2010 р.)

Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (1992 р.)

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (1993 р.)

Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям інвалідам» (2000 р.)

Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (2000 р.)

Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (2003 р.)

Закон України «Про зайнятість населення» (2012 р.)

Закон України «Про ратифікацію Європейської соціальної хартії» (2006 р.) [7].

Отже, соціальний захист населення є пріоритетним та одним із найважливіших напрямків соціальної політики, а саме - це розгалужена система гарантій та заходів, визнаних державою, щодо матеріального забезпечення населення у випадку втрати годувальника, втрати працездатності, а також у разі хвороби, старості, безробіття та в інших випадках, регламентованих законодавством. В зв'язку з вище перерахованими твердженнями соціальний захист має забезпечити кожному громадянину гідні умови існування, а саме достатній рівень життя, включаючи достатнє житло, харчування та одяг. Держава для виконання цієї функції визначає "соціальні нормативи" та "державні соціальні стандарти".

1.2. Джерела фінансування системи соціального захисту в Україні

На сьогодні в Україні бюджетне фінансування соціального захисту та соціального забезпечення населення здійснюється відповідно до положень ст. 87—91 Бюджетного кодексу України за рахунок державного та місцевих бюджетів, що направленні на фінансування: соціального захисту у випадку непрацездатності; соціального захисту пенсіонерів; соціального захисту ветеранів війни та праці; соціального захисту сім'ї, дітей та молоді; соціального захисту безробітних; допомогу у вирішенні житлових питань; соціального захисту інших категорій населення; фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту; іншу діяльність у сфері соціального захисту [8].

Завданням фінансування системи соціального захисту є:

- ✓ покращення якості та доступності соціальних послуг,
- ✓ збільшити обсяги послуг, що надаються вразливим групам населення,
- ✓ розширити спроможність органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення.

Досягнення цих цілей дозволить оптимізувати розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, забезпечить їх ефективну взаємодію у сфері соціального захисту населення на всіх рівнях, покращить управління соціальними послугами та ефективне використання бюджетів на всіх рівнях.

Усі установи соціальних служб в Україні мають кошторисний принцип фінансування, який не дозволяє ні коригувати бюджетний потік фінансування соціальних послуг на користь громади, ні справжню децентралізацію у сфері соціального захисту.

Соціальний захист та соціальне забезпечення – найбільша видаткова стаття зведеного бюджету України, випереджаючи видатки на охорону здоров'я, освіту та економічну діяльність.

Відповідно до закону про бюджет України джерелом фінансування соціального захисту та соціального захисту населення є державний та місцеві бюджети (Рис.1.3).

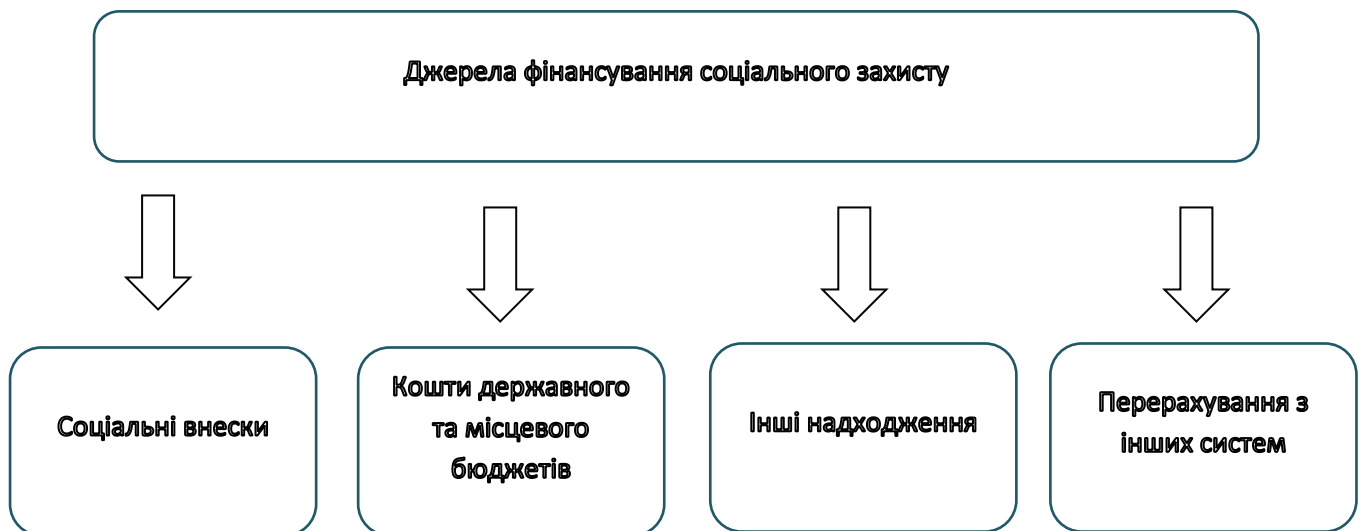

Рис.1.3. Джерела фінансування соціального захисту населення. Джерело: [9].

Видатки на соціальний захист фінансуються як з бюджетних коштів, так і з соціальних і благодійних фондів. У зв'язку з цим важливим питанням для кожної держави є розмір соціального захисту за рахунок бюджетних коштів.

Видатки на соціальний захист та соціальне страхування України фінансуються з державного та місцевих бюджетів, державних трастів та недержавних фондів, регіональних та муніципальних позик, страхових компаній, корпоративних фондів, які опосередковано підтримують соціальні проекти.

Слід відзначити, що за рахунок коштів із державного бюджету фінансуються видатки, пов'язані з:

- різницею між розміром пенсії, встановленою Законом України "Про наукову і наукову освітню діяльність", та розміром пенсії, на яку має право науковий співробітник, розрахованою згідно з іншим законодавством, з розрахунку на одну особу - 50% цієї різниці;

- виплатою пенсій та допомог військовослужбовцям різного складу, а саме рядового, сержантського і старшинського та їх сім'ям;

- відшкодуванням оплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсії, та інвалідам державної соціальної допомоги на догляд;

- компенсацією витрат від сплачування платниками фіксованого сільськогосподарського податку;

- іншими виплатами [10].

Як уже було сказано, програми соціального захисту громадян фінансуються не лише за рахунок державного бюджету. Місцеві програми соціального захисту фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів. Постанова «Про затвердження Порядку фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету» :

Порядок визначає відповідно до статті 102 Бюджетного кодексу України механізм фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення щодо надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії,

природного газу (в тому числі послуг з транспортування, розподілу та постачання), послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), управління багатоквартирним будинком, вивезення побутового сміття та рідких нечистот, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу; доставки громадянам повідомлень про призначення субсидії; виплати громадянам частини невикористаної субсидії для відшкодування витрат на оплату природного газу (в тому числі послуг з транспортування, розподілу та постачання), послуг з електропостачання для індивідуального опалення; допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам з інвалідністю з дитинства, дітям з інвалідністю, тимчасової державної допомоги дітям, допомоги по догляду за особами з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, в тому числі на догляд (крім державної соціальної допомоги на догляд особам, зазначеним у пунктах 1-3 частини першої статті 7 Закону України "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю"), щомісячної компенсаційної виплати непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку, тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років "муніципальна няня", допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях, та поштові витрати за рахунок субвенцій з державного бюджету [11].

Соціальні внески ж включають відрахування із заробітку на пенсійне та соціальне страхування, що сплачують, як роботодавці, так і їх наймані працівники. Найвідоміший соціальний внесок - єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - єдиний страховий

внесок регулярно збирається в національній системі загальнообов'язкового соціального страхування для захисту права страхувальника на отримання страхових виплат (послуг) за існуючими різними видами страхування за обставин, передбачених законодавством. Обов'язкове державне соціальне страхування.

Щодо перерахувань з інших систем, то це є некомпенсовані платежі, котрі включають переміщення соціальних внесків із Державним бюджетом і соціальними цільовими фондами.

Інші надходження - це різноманітні поточні надходження до схем соціального захисту (від благодійних організацій, урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій) [12].

Отже, система соціального захисту населення – це мережа соціальних програм з надання допомоги певним категоріям громадян або малозабезпеченим родинам у розмірах, що залежать від їх потреби чи рівня бідності, а також від економічної спроможності країни. Система покликана гарантувати певний мінімальний стандартний рівень підтримки сім'ям, чий доходи недостатньо для утримання і не мають інших засобів для існування. Видатки на соціальний захист фінансуються як з бюджетних коштів, так і з соціальних і благодійних фондів. У зв'язку з цим важливим питанням для кожної держави є розмір соціального страхування за рахунок бюджетних коштів [13].

Більшість соціальних допомог та пільг В Україні впроваджуються без конкретизації джерел фінансування, що в подальшому призводить до розтрати державних фінансових ресурсів та надзвичайно низької ефективності їх використання. Найбільше це стосується розгалуженої системи пільг, вагома частина котрих надається у двох формах: у натуральній формі або ж у вигляді послуг. На теперішній час чинне законодавство України, що регулює та регламентує соціальний захист, передбачає надання 125 видів допомог та пільг для 116 категорій громадян.

РОЗДІЛ 2

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ГРОМАДИ НА ПРИКЛАДІ УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ШЕПЕТІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

2.1. Легалізація зайнятості населення

Більшість соціальних допомог залежать від доходів, які отримують члени домогосподарств. В залежності від розміру доходів та офіційного працевлаштування людина має право на звернення щодо соціальної допомоги. Тому одним із важливих напрямів соціального захисту населення є: захист працюючих на підприємствах та їх офіційне працевлаштування, що в подальшому вплине чи призведе до відповідних соціальних допомог [14].

Тому велика увага приділяється даному питанню в Шепетівській територіальній громаді.

Соціальний захист людини – це стратегічний вектор діяльності влади. Якість послуг, яка надається шепетівчанам – це якість їхнього життя.

Населення територіальної громади – 42822 жителів (станом на 01.01.2021р.)

Працівники в галузях економіки – 7522 осіб (станом на 01.10.2021 р.)

Суб'єкти підприємницької діяльності – 2180 осіб (станом на 01.01.2022 р.)

Пенсіонери –13203 осіб (станом на 01.12.2021 р.)

Інваліди – 4080 осіб

Постраждалі внаслідок аварії на ЧАЕС – 317 осіб

В Єдиному державному реєстрі пільговиків – 8177 осіб

Одержувачів всіх видів соціальних допомог -10946 осіб

Доходи громадян

Протягом 2021 року в місті проводилася робота щодо посилення соціального захисту працюючого населення, безробітних громадян, сімей з дітьми. Спостерігається поступове зростання рівня заробітної плати працівників, так середньомісячна заробітна плата працівників по Шепетівській територіальній громаді за оперативними даними за III квартал 2021 року становить 11389,6 грн., що на 748,4 грн. більше від рівня заробітної плати за I квартал 2021 року. За листопад 2021 року середньомісячна заробітна плата становила 12407,9 грн., що на 6407,9 грн. більше від мінімальної заробітної плати та на 2217,4 грн. більше від січня 2021 року.

Щодо легалізації зайнятості населення, з метою виявлення ознак використання праці неоформлених працівників і порушень законодавства про працю щоквартально, за даними Пенсійного фонду, проводиться моніторинг рівня заробітної плати. За результатами моніторингу роботодавці, які не дотримуються норм законодавства про оплату праці заслуховуються на засіданнях робочої групи з питань легалізації виплати заробітної плати і зайнятості населення. У зв'язку із запровадженням карантинних обмежень з протидії поширенню COVID – 19 в 2021 році проведено лише 1 засідання робочої групи, де було заслухано 10 роботодавців щодо дотримання мінімальних гарантій в оплаті праці та неповної зайнятості найманих працівників [15].

З метою недопущення виплати заробітної плати працюючому населенню менше передбаченого законодавством рівня здійснюються, в межах повноважень, відвідування суб'єктів господарювання, у тому числі із залученням контролюючих органів, з питань правильності оформлення трудових відносин з найманими працівниками, встановлення державних гарантій в оплаті праці [16]. Протягом 2021 року спеціалістами відділу праці та соціальних зв'язків управління праці та соціального захисту населення, членами робочої групи з питань легалізації виплати заробітної плати і зайнятості населення, з ціллю здійснення контролю

за дотриманням законодавства про працю (на підставі даних Пенсійного фонду України та його територіальних органів) здійснено 19 рейдів – відвідування виробничих та торгових приміщень, де використовується праця найманих працівників. Під час відвідування 144 суб'єктів господарської діяльності проводилась роз'яснювальна робота щодо питань легалізації та оплати праці найманих працівників. Власникам і працівникам були вручені інформаційні витяги з нормативно-правових документів, які встановлюють відповідальність за порушення трудового законодавства в частині легального працевлаштування та оплати праці. За результатами проведеної інформаційно – роз'яснювальної роботи в 2021 році між роботодавцями та найманими працівниками укладено 203 трудових договори у юридичних та фізичних осіб – підприємців, зареєстровано 296 суб'єктів господарської діяльності.

Соціальний захист працюючих на підприємствах, установах, організаціях із шкідливими та важкими умовами праці.

З метою реалізації прав працівників на здорові та безпечні умови праці, соціальні гарантії за роботу із особливо шкідливими та особливо важкими, із шкідливими та важкими умовами праці та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №442 від 01.08.1992р. «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці», перевірено 25 підприємств, установ та організацій об'єднаної територіальної громади [17]. Для усунення виявлених порушень за наслідками перевірок керівникам видано 49 довідок-висновків з пропозиціями щодо їх усунення за такими видами експертиз:

- умов праці на робочих місцях – 12;
- якості проведення атестації робочих місць за умовами праці та правильності віднесення їх до категорії із небезпечними, шкідливими і важкими умовами праці – 18;
- правильності застосування списків №1 і №2, згідно з якими

призначаються (встановлюються) пенсії за віком на пільгових умовах – 4;

- правильності застосування списків на додаткові відпустки та доплати - 15.

Загальна кількість робочих місць, що підлягають атестації на перевірених підприємствах, установах та організаціях – 1548, з них атестовано 1548 робочих місць.

Працівникам підприємств, установ та організацій за результатами проведеної атестації робочих місць за умовами праці, за роботу із шкідливими та важкими умовами праці надаються додаткові пільги та компенсації, а саме: право пільгового пенсійного забезпечення за Списком №1 отримали 35 працівників, за Списком №2 – 137 працівників, правом на щорічні додаткові оплачувані відпустки та щомісячні доплати до тарифу заробітної плати користуються 1467 працівників, скорочена тривалість робочого тижня надається 12 працівникам, понад 1500 працівників безкоштовно отримують молоко.

За результатами експертиз встановлено, що атестація робочих місць за умовами праці на 33 підприємствах, установах та організаціях проводиться у чіткій відповідності до вимог, затверджених постановою КМУ від 01.08.1992р. №442.

За звітний період надано методичну та практичну допомогу 57 спеціалістам підприємств, установ та організацій, розглянуто 46 усних звернень громадян з питань надання пільг та компенсацій за роботу із шкідливими та важкими умовами праці.

Колективні договори укладені та зареєстровані на 97 підприємствах, установах та організаціях міста. За 2021 рік укладено та зареєстровано 17 колективних договорів, 6 колективних договорів укладено вперше, до 18 діючих колективних договорів внесено і зареєстровано зміни та доповнення. Кількість працівників, які охоплені колективними договорами складає 6493 осіб, що становить 98% до облікової кількості штатних працівників на підприємствах, установах та організаціях міста.

Впродовж 2021 року спеціалістами відділу праці та соціальних зв'язків розглянуто 7 письмових звернення громадян, підприємств та організацій міста. Щоденно надається більше 10 консультацій щодо правильності застосування норм трудового законодавства.

Протягом 2021 року обласній державній адміністрації, департаменту соціального захисту, Шепетівській районній державній адміністрації надано більше 350 інформацій та звітів з питань погашення заборгованості із виплати заробітної плати, рівня заробітної плати, легалізації трудових відносин, експертизи умов праці, повідомної реєстрації трудових договорів, профілактики травматизму.

Отже, слід зазначити, що чим більші є доходи населення(чим більше доходів офіційно відображені), тим більше особи мають прав на звернення на будь-які види соціальних допомог або не мають потреби для їх отримання, так як ,зважаючи на вимоги чинного законодавства право на допомогу мають лише особи, які офіційно отримують доходи або знаходяться в державному центрі зайнятості.

2.2. Призначення та фінансування державних соціальних допомог, пільг та субсидій

Фактично всі види соціальних допомог, котрі передбачені законами та постановами України фінансуються за рахунок державного бюджету, окрім, пільг передбачених місцевими програмами.

Статистична оцінка призначення та фінансування державних соціальних допомог здійснена на основі управління праці та соціального захисту населення Шепетівської міської ради.

Фінансування державних соціальних допомог

В управлінні ведеться бухгалтерський облік фінансово-господарської діяльності відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку. Інформація про господарські операції і результати діяльності, необхідної для оперативного управління бюджетними призначеннями та фінансовими і матеріальними ресурсами відображається в документах у повному обсязі [18].

Щомісячно проводиться формування заявки до Департаменту соціального захисту населення щодо потреби в коштах на виплату всіх видів допомог, пільг та житлових субсидій. По мірі надходження коштів на рахунки в казначействі проводиться перерахування зазначених видів допомог до 4 банківських установ та до АТ «Укрпошта».

З державного, обласного та міського бюджетів за 2021 рік для фінансування всіх видів соціальних допомог було використано коштів:

Таблиця 2.1

Фінансування всіх видів соціальних допомог

Назва допомоги	Сума, тис. грн
Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами	438,4
Допомога при усиновленні дитини	32,7
Допомога при народженні дитини	16270,3
Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування	4402,4
Допомога на дітей одиницями матерям	3203,4
Тимчасова державна допомога дітям	291,5
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям	20756,5
Допомога по догляду за інвалідом 1 чи 2 групи внаслідок психічного розладу	4628,3

Продовження табл. 2.1

Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам	22678,2
Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію	5521,2
Тимчасова державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку	855,6
Допомога на догляд за особою, якій виповнилось 80 років	436,8
Щомісячна компенсаційна виплата непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю 1 групи	70,3
Відшкодування послуги з догляду за дитиною «муніципальна няня»	167,9
Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	6970,0
Допомога прийомним сім'ям	1154,6
Щорічна грошова допомога ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань	2649,9
Щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг	886,3
Матеріальна допомога військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби	55,2
Виплата соціальних стипендій студентам вищих навчальних закладів	274,9
Виплата компенсацій та допомог громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	669,9
Одноразова грошова допомога особам з інвалідністю та непрацюючим малозабезпеченим особам	110,0
Надані реабілітаційні послуги дітям з інвалідністю	266,3

Продовження табл. 2.1

Виплата грошової компенсації замість невикористаної санаторно-курортної путівки особам з інвалідністю	32,2
Забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб з інвалідністю	182,6
Забезпечення санаторно-курортним лікуванням учасників АТО	419,8
Надання послуг по психологічній реабілітації учасників АТО	412,6
Виплата пільг і житлових субсидій на житлово-комунальні послуги та тверде паливо і скраплений газ	98431,8
Надання пільг окремим категоріям громадян з оплати послуг зв'язку	56,3
Компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян на залізничному транспорті	550,0
Компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян на автомобільному транспорті	2870,7
Відшкодовано на поховання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни	35,3
Пільгове медичне обслуговування осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	30,3
Відшкодовано витрат за надані послуги з медичного обслуговування учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни	50,0

Джерело: [19].

Проведена робота по визначенню одержувачів компенсації за житлові приміщення, формуванню особові справи, проведено розрахунки та подано до Департаменту соціального захисту населення Хмельницької обласної державної адміністрації інформацію щодо потреби грошової компенсації для

придбання житла 4 учасникам бойових дій, внутрішньо переміщеним особам, які захищали суверенітет та територіальну цілісність України, на суму 3721,2 тис. грн.; 5 особам з інвалідністю II групи, яка одержана під час безпосередньої участі в зоні проведення АТО, на суму 6610,0 тис. грн. та 1 особі з інвалідністю II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав на суму 1078,8 тис. грн.

Призначення та виплата державних соціальних допомог та житлових субсидій

Сектор прийому громадян розташований на першому поверсі та відповідає всім вимогам безперешкодного доступу. Додатково створено два робочі місця в старостатах с. Плесна і с. Плещин, де щотижнево проводиться прийом громадян щодо призначення всіх видів допомог, житлових субсидій та пільг. Всі робочі місця підключені до єдиної комп'ютерної мережі "Соціальна громада".

Для об'єктивного надання адміністративних послуг соціального характеру спеціалісти з прийому громадян забезпечені доступом до програмних комплексів АСОПД, НАШ ДІМ, ЄДАРП. Вся інформація з даних баз зберігається на власних трьох серверах. Для зручності роботи спеціалістів в управлінні є власна АТС.

В місті та старостатах функціонує гнучка система надання соціальної допомоги, яка включає можливість отримання послуги одержувачем за електронним зверненням, або при особистому зверненні без черг та затримок [20].

Управлінням забезпечується обмін необхідними даними при призначенні всіх видів допомог, пільг та субсидій з надавачами послуг, реєстраційним відділом, службою ДФС та Пенсійним фондом України.

В процесі реформування соціального захисту, з метою підвищення рівня ефективності системи соціальної допомоги, більш адресного її спрямування та з метою виконання функцій надання адміністративних послуг соціального характеру особам, які проживають в територіальній громаді управлінням

праці та соціального захисту населення з 01.03.2021 р. запроваджено програмний комплекс “Інтегрована інформаційна система “Соціальна громада”. Призначення соціальних допомог, житлових субсидій та пільг проводиться за принципом “Єдиного вікна”, що дає можливість охопити державною підтримкою більшу кількість родин з дітьми, малозабезпечених сімей, інвалідів з дитинства, прийомних сімей, пенсіонерів та пільговиків [21].

Завдяки роботі за Єдиною технологією прийому громадян документи в управлінні приймаються у зручний для одержувачів час без перерви на обід. Громадяни можуть використати можливість попереднього запису на прийом в телефонному режимі або при особистому зверненні. При цьому забезпечується максимальна зручність при відвідуванні управління, скорочується час, необхідний для оформлення заяв. Більша частина документів, необхідних для призначення усіх видів соціальних допомог забезпечується працівниками управління.

В період карантину прийом громадян проводився щоденно (крім вихідних днів), з дотриманням всіх карантинних норм та обмежень.

В 2021 році державні соціальні допомоги та субсидії щомісячно отримували 10946 сімей громади, з них:

Таблиця 2.2

Державна допомога для сімей громади

Назва державної допомоги	Кількість одержувачів за 2021 р.	Кількість виплат за 2021 р.
допомогу у зв’язку з вагітністю	34	34
допомогу при усиновленні дитини	4	38
допомогу при народженні дитини	1359	12947
допомогу на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування	61	679

Продовження табл. 2.2

допомогу на дітей одиницями матерям	409	3385
тимчасову державну допомогу дітям (аліменти)	23	248
державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям	941	7904
допомогу по догляду за інвалідом 1 чи 2 групи внаслідок психічного розладу	213	1996
державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам	776	9149
державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію	235	1866
тимчасову державну соціальну допомогу непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку і не набула права на пенсію	47	534
щомісячну компенсаційну виплату непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою старше 80 років, або з інвалідністю I групи	180	2054
допомогу на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	322	3563
допомогу прийомним сім'ям	5	60
допомогу внутрішньо переміщеним особам	51	847
компенсаційну виплату особам, які надають соціальні послуги	7	84
Допомогу "муніципальна няня"	18	196

Продовження табл. 2.2

допомогу на догляд саодиноким особам, які досягли 80-річного віку	66	792
Одноразова допомога "Паунок малюка"	268	268
одноразова допомога Матері-героїні	3	3
компенсаційні виплати для осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи	175	1627
житлову субсидію	5749	43304
Всього:	10946	91578

Джерело: [19].

У 2021 році управлінням видано 1666 довідок про перебування (не перебування) на обліку і видано 59 посвідчень особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю.

Спеціалістами управління за 2021 рік надано роз'яснень з питань призначення усіх видів державних допомог та житлових субсидій для 8136 громадян міста та прийнято 7394 заяв для нарахування допомог та житлових субсидій.

В зв'язку із зміною розмірів прожиткового мінімуму управлінням проведено перерахунки державних допомог для 3606 одержувачів.

Управлінням на виконання постанови Кабінету Міністрів України №264 від 08.04.2020 р. "Деякі питання надання державної допомоги" щомісячно проводилося продовження нарахування державних соціальних допомог без звернень громадян, виплату яких було призначено раніше [22]. З січня по грудень 2021 р. автоматично продовжено виплату допомог для 654 одержувачів. Спеціалістами управління щомісячно проводилася робота щодо вирішення питання продовження виплат державних допомог, а саме

запрошувалися громадяни для подачі документів на продовження виплат допомог на новий термін, аналізувалося їх право на подальшу виплату.

Державна програма житлових субсидій є головним механізмом забезпечення соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги. Призначення субсидії здійснюється на підставі лише двох документів – заяви і декларації про майновий стан. Всю інформацію, що необхідна для призначення субсидії, управління отримує самостійно (про склад зареєстрованих у житловому приміщенні, про забезпеченість громадян житловою площею та комунальними послугами, про доходи осіб тощо)[23]. Для цього налагоджено співпрацю управління шляхом електронного обміну з Державною фіскальною службою, управлінням Пенсійного фонду України, з організаціями - надавачами послуг.

З січня по квітень 2021 року субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг отримували 5428 сімей. За 2021 рік проведено 49,8 тис. перерахунків діючих житлових субсидій в зв'язку із зміною цін та тарифів на житлово-комунальні послуги.

З 1 травня 2021 року двічі Урядом змінено порядок надання населенню житлових субсидій. Відповідно перших прийнятих змін до порядку житлові субсидії повинні були призначатися на новий термін лише відповідно особистих звернень громадян. В зв'язку з цим управлінням була проведена інформаційна робота щодо змін прийнятих Урядом. Для недопущення скупчення громадян управлінням проводився попередній запис громадян на прийом для подачі заяв на призначення субсидії та інших державних допомог. Кожному громадянину видавався талон з зазначеним часом, датою і номером кабінету. За травень – грудень 2021 р. управлінням прийнято заяв з необхідними документами від 3600 громадян.

Іншими змінами, що були прийняти Урядом, передбачено автоматичний розрахунок субсидій для певної категорії громадян після проведеної Міністерством фінансів верифікації. Відповідно зазначених змін та

отриманої з Мінфіну інформації управління проведено автоматичне нарахування житлової субсидії з 1 травня 2021 р.

На неопалювальний період з 1 травня 2021р. призначено житлові субсидії для 4303 домогосподарств, з жовтня 2021р. автоматично перераховано та призначено субсидій для 5213 громадян громади.

Запроваджено принципово новий рівень обслуговування громадян за допомогою електронних сервісів. Усі необхідні документи на отримання допомог можна подати дистанційно в онлайн-форматі у будь-який зручний час – 24 години на добу сім днів на тиждень. Спеціалісти управління приймають та обробляють такі заяви. В такий спосіб можна подати заяву на призначення допомоги при народженні дитини, допомоги багатодітним сім'ям, одноразової натуральної допомоги "пакунок малюка", відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років “муніципальна няня”, а також, на призначення субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг [24].

Щомісячно при знаходженні файлів верифікації з Міністерства соціальної політики України управління проводить перевірку інформації, що міститься в базах та при необхідності коригує її або повідомляє одержувача про оновлення персональних даних.

Отже, управління постійно проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо змін, внесених в законодавство України, які стосуються порядків надання населенню міста різних видів державних допомог та житлових субсидій. Інформаційно-роз'яснювальні матеріали щодо призначення усіх видів державних допомог та субсидії розміщені в інформаційному центрі і на сайті управління праці та соціального захисту населення, на сайті Шепетівської міської ради, на інформаційних стендах житлово-комунальних організацій.

Роботу управління соціального захисту населення організовано так, щоб при оформленні житлових субсидій та державних соціальних допомог забезпечити максимум зручностей для мешканців громади.

Перевірка цільового використання коштів

Основним завданням структурного підрозділу державних соціальних інспекторів є здійснення контролю за правильністю надання державної соціальної допомоги та цільовим використанням коштів державного бюджету, спрямованих на цю мету:

- щомісячно проводяться перевірки за даними Міністерства фінансів (верифікація) щодо відповідності інформації визначених законодавством вимогам, що впливають на визначення права на отримання та розмір державних виплат, а також виявлення невідповідності даних в автоматизованих інформаційних базах даних;

- з червня 2021 року працює інформаційно-аналітична платформа електронної верифікації та моніторингу і здійснення превентивної верифікації державних виплат та можливість в режимі реального часу отримувати підтвердження відповідності наданої заявниками інформації, що впливають на визначення його права на отримання допомог і субсидій.

- проводяться обстеження матеріально-побутових умов життя заявників, що звертаються за призначенням різних видів соціальних допомог у разі виникнення потреби в уточненні обставин, що стосуються справи і складається відповідний акт обстеження;

- постійно проводиться звірка з даними Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

- щомісячно проводилась звірка даних щодо реєстрації та зняття з реєстрації місця проживання одержувачів субсидій з даними відділу реєстрації місця проживання ШМР;

- щомісячно проводиться звірка з інформацією МРЦЗ про дотримання безробітними працездатними особами законодавства про зайнятість у частині сприяння своєму працевлаштуванню та припинення реєстрації як безробітної особи в ЦЗ;

- щоквартально проводиться перевірка щодо термінів стаціонарного лікування інвалідів I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним з даними ЦРЛ [25].

Державними соціальними інспекторами за 2021 рік здійснено 6241 перевірка достовірності та повноти інформації про доходи і майновий стан одержувачів соціальних допомог і субсидій.

Протягом 2021 року виявлено 27 випадків недостовірної інформації, яка вплинула на визначення права на отримання державних виплат, внаслідок чого нараховано до повернення 371 тис. грн., повернуто до державного бюджету 278,2 тис. грн..

На виконання Порядку здійснення верифікації та моніторингу державних виплат проведено 8,6 тис. звірок за даними Міністерства фінансів. З початку 2021 року виявлено 19 невідповідностей, які вплинули на право отримання та розмір соціальних виплат, внаслідок чого нараховано до повернення 277,3 тис. грн., повернуто 210,2 тис. грн [19].

За червня 2021 р. з наданням доступу до інформаційно-аналітичної платформи електронної верифікації та моніторингу проведено превентивну верифікацію по 2347 справах.

При призначенні допомог і субсидій перевіряється наявності майна з використанням Державного реєстру речових прав на нерухоме майно підлягали 100 % справ.

Протягом 2021 року проведено 438 обстежень матеріально-побутових умов проживання сімей, що звертаються за призначенням різних видів державних соціальних допомог, проведених з метою підтвердження їх права на призначення допомоги.

У місті проживають 220 осіб, які перемістилися з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі. Управління забезпечує ведення єдиної інформаційної бази про внутрішньо переміщених осіб.

Отже, цільове використання коштів перевіряється під час проведення верифікації (комплекс заходів щодо збору та перевірки достовірності інформації, що визначена законодавством для призначення, нарахування та/або здійснення державних виплат і впливає на визначення права на отримання та розмір таких виплат, а також виявлення невідповідності даних у автоматизованих інформаційних системах, реєстрах, базах даних) , тобто виявляються неправдива інформація в зверненнях громадян до соціальних служб. І, якщо ж інформація була подана неправдива, то кошти мають бути поверненні до бюджету. При відмові поверненні коштів – подається позов до суду, і, як наслідок, судове стягнення.

Пільгове забезпечення.

В місті користуються пільгами та занесені до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, що мають право на пільги 8177 пільговиків.

Відповідно ПКМ України № 373 від 17.04.2019р. "Порядок надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг у грошовій формі" щомісячно на підставі даних ЄДАРП проводиться розрахунок розміру пільг на житлово - комунальні послуги, з врахуванням розміру знижки, встановлених цін/тарифів в готівковій та безготівковій формі [26]. У 2021 році пільг на житлово-комунальні послуги надано 2160 особам на суму 19767,6 тис. грн.

Щоденно проводиться прийом пільгових категорій населення та формування електронних справ пільговиків із застосуванням програмного комплексу “ Інтегрована інформаційна система “ Соціальна громада “ а також наповнення бази ЄДАРП, внесення змін в електронні картки (склад сім'ї, зміна посвідчень, груп інвалідності, зміна адреси, внесення нових пільговиків, надання пільг з урахування доходів та зняття померлих і вибулих пільговиків, зміна тарифів по житлово-комунальних послугах) [27].

Щомісячно проводиться нарахування 50% знижки плати за житлово-комунальні послуги 16 родинам загиблих учасників антитерористичної операції, 1 постраждалому учаснику Революції Гідності та 1 дружині загиблого на Майдані за рахунок коштів міського бюджету.

Починаючи з січня 2021р. проведено інвентаризацію 1488 справ пільгових категорій громадян.

Спеціалістами видано:

- 580 довідок про взяття на облік пільгових категорій населення;
- 280 довідок про припинення пільг та зняття з обліку в ЄДАРП;
- 183 довідки про відсутність реєстрації в ЄДАРП;

Щоденно надаються консультації щодо розміру нарахованих пільг, строків перерахування, норм споживання, змін постачальників газу. Опрацьовано 2864 звернень для надання пільг з розрахунку доходів. Надіслано 68 запитів та відповідей на запити управлінь соціального захисту населення інших областей про перебування пільговиків на обліку.

Станом на 01.01.2022р. прийнято та сформовано через програмний комплекс “ Інтегрована інформаційна система “ Соціальна громада “ нових справ пільгових категорій громадян 331, з них 74 електронних справи на забезпечення пільгових категорій громадян твердим паливом та 39 електронних справ на забезпечення скрапленим балонним газом.

На 2021 рік було виділено з міського бюджету для перевезення пільгових категорій громадян залізничним транспортом 550 тис. грн. Між виконавчим комітетом Шепетівської міської ради та акціонерним товариством " Українська Залізниця" укладена угода на перевезення залізничним транспортом пільгових категорій населення.

В місті пільгові перевезення пасажирів, які відповідно до законодавства користуються такими правами, забезпечують 4 приватні перевізники, які здійснюють перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування.

За 2021 рік 505821 пільгових категорій громадян на міських автобусних маршрутах.

Перевізникам з міського бюджету компенсовано втрати від перевезення пільгових категорій громадян на суму 2807,7 тис. грн.

У 2021 році особи з інвалідністю скористалися послугами, що відображені в (Додатку А.1)

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №321 від 05 квітня 2012 року «Порядок забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації» (зі змінами) з 01 червня 2021 року передано до Фонду соціального захисту інвалідів 284 справи для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації. Згідно Постанови спеціалістами сектору здійснюється прийом документів згідно переліку та проводиться сканування поданих документів та завантажують у день їх подачі до електронної особової справи [28].

Спеціалісти ознайомлюють та надають особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю, іншій особі або їх законним представникам інформаційні матеріали щодо:

- переліку підприємств із зазначенням їх контактних даних, до яких такі особи можуть звернутися з питань забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, який розміщений на офіційних веб-сайтах Мінсоцполітики та Фонду;

- каталогу технічних та інших засобів реабілітації, якими такі підприємства забезпечують осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших осіб;

механізму забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації та отримання компенсації;

- надають інформацію щодо електронного кабінету особи, його функціоналу та офіційного веб-сайту Мінсоцполітики;

- надають інформацію щодо сумісності технічних та інших засобів реабілітації.

Спеціалістами сектору один раз на два тижні передаються заяви про забезпечення засобом реабілітації (виплату компенсації) разом з документами, в паперовій формі до Хмельницького Фонду соціального захисту населення.

Відповідно рішення виконавчого комітету Шепетівської міської ради від 25.05.2017р. № 106 особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам бойових дій, членам сімей загиблих (померлих), дітям війни, ветеранам праці надається 50% знижка плати за користування міською лазнею. Шепетівським водопровідно-каналізаційним господарством подаються розрахунки на відшкодування втрат за надані послуги за користування міською лазнею. На дану послугу з травня по жовтень 2021 році з міського бюджету відшкодовано 23145 грн. Також, учасники АТО та учасники бойових дій мають право відвідувати міський басейн з 50% знижкою.

Програмою підтримки учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни Шепетівської міської територіальної громади на 2021 рік, затвердженої 25.03.2021р. рішенням VII сесії міської ради VIII скликання за рахунок бюджету міської територіальної громади отримали послуги з зубопротезування 13 учасників бойових дій АТО/ООС та осіб з інвалідністю внаслідок війни на суму 49995 грн.

На обліку в управлінні праці та соціального захисту населення Шепетівської міської ради станом на 01.01.2022 р. перебуває 220 внутрішньо переміщених осіб. Зокрема в 2021 році за отриманням довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи до управління звернулось 18 чоловік.

Відповідно до чинного законодавства для 49 внутрішньо переміщених осіб з тимчасово окупованої території України призначена щомісячна грошова допомога на проживання, для 2 осіб призначено субсидію для відшкодування витрат на ЖКП, для 4 осіб надаються пільги на ЖКП, виплачуються інші види державних допомог.

Забезпечено в повному обсязі ведення та наповнення Єдиного державного автоматизованого реєстру пільговиків (ЄДАРП); централізованого банку даних з проблем інвалідності (ЦБІ).

2.3. Фінансування місцевих соціальних програм та надання соціальних послуг

Управління з розвитку територіальних громад в умовах децентралізації передбачає застосування програмно-цільового підходу. Одним з його напрямків з практичної частини реалізації є складання та виконання місцевих програм, що спрямовуються на розвиток більш значущих та доцільних сфер життєдіяльності громади. В більшості випадків, такі програми фінансуються із місцевих бюджетів, а координацією процесу роботи над ними та розподілом коштів займаються вже органи місцевої влади. Ефективність їх роботи при цьому не в останню чергу залежить від наявності чітких та зрозумілих правил – нормативно-правової бази щодо місцевих програм.

Юридична робота

Основним завданням відділу є правове забезпечення діяльності управління праці та соціального захисту населення, структурних підрозділів управління, Шепетівського центру комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю, Шепетівського територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг), а також робота зі зверненнями громадян та отримувачів соціальних послуг, контроль за правильністю призначення та виплати пенсій [29].

Робота відділу за вказаний період спрямовувалася на організацію правової роботи щодо правильного застосування, неухильного додержання та запобігання невиконанню вимог актів законодавства управлінням, центрами, керівниками та працівниками його структурних підрозділів під час виконання покладених на них завдань.

Протягом 2021 року, на виконання ПКМУ від 26.08.2021 року № 902 «Про затвердження використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення виконання рішень суду у 2021 році» було виділено коштів на суму 425,8 тис. грн., і проведено виплату у встановлені строки, у порядку черговості, 62 пільговим категоріям громадян одноразової грошової допомоги до 5 травня.

Надано відповіді в порядку досудового врегулювання спору 700 громадянам [30].

У відділі примусового виконання рішень управління забезпечення примусового виконання рішень у Хмельницькій області Центрально-Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції відкрито 92 виконавчих провадження, боржником за якими є управління праці та соціального захисту населення.

До відділу Шепетівського міськрайонного відділу ДВС протягом 2021 року подано 14 виконавчих листів про стягнення на користь управління надміру виплачених державних допомог. Крім цього, направлено 49 звітів про здійснені відрахування та виплати з державних допомог [31].

На контролі знаходяться: судові справи минулих років по виплаті щорічної разової грошової допомоги ветеранам до 5 травня– 130 справ на суму 216569,53 грн.

Судові справи по виплаті допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею 3х – річного віку – 102 справи на суму 182049,5 грн.

Судові справи по Чорнобильських виплатах - 31 справа на суму 204634,90 грн.

Проводиться робота по поверненню коштів за рішеннями судів. Протягом 2021 року повернуто коштів на рахунок управління за рішеннями судів на суму 26333,52 грн. Крім цього, на обліку знаходиться 26 виконавчих листів, виданих за рішеннями судів про стягнення коштів на користь управління праці та соціального захисту населення.

Юристами відділу, крім вищезазначених функцій, здійснюється розробка нормативно-правових актів та проводиться експертиза всіх актів розроблених іншими структурними підрозділами управління, центрами; приймають участь у підготовці та укладенні договорів (контрактів), надається правова оцінка їх проектам.

Протягом 2021 року відділом розроблено Програму для забезпечення виконання рішень судів на 2021-2025 роки, Програму підтримки учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни Шепетівської міської територіальної громади на 2021 рік та Порядок відшкодування витрат за надані послуги з медичного обслуговування учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни Шепетівської міської територіальної громади тощо [32].

Відділом було підготовлено на розгляд комісії з питань реалізації гарантованого права малозабезпечених сімей на призначення допомоги - 427 справ. Проведено 20 комісій.

Перевірено 479 новопризначених пенсійних справ, 546 пенсійних справ, по яких прийнято рішення про перерахунок пенсій. У ході здійснення нагляду за правильністю та своєчасністю нарахування, виплати та припинення виплати пенсій перевіряється відповідність прийнятого рішення про призначення, перерахунок, відмову в призначенні та відстрочку часу призначення пенсії та правильність нарахування пенсій відповідно до чинного законодавства. Проводиться також перевірка дотримання термінів призначення і виплати пенсій, правильність виплати пенсій особам, які перебувають на повному державному утриманні, правильність виплати допомоги на поховання та недоотриманої пенсії у зв'язку із смертю пенсіонера, правильність виплати пенсій при зміні місця проживання та виїзді на постійне місце проживання за кордон, правильність проведення відрахувань з пенсій та утримання надміру виплачених сум пенсій. В результаті перевірок зроблено 4 зауваження. Постійно надавалась допомога при визначенні права на пенсійне забезпечення громадян міста та у

витребуванні додаткових та уточнюючих документів про трудовий стаж для призначення та перерахунку пенсій. Своєчасно розглядались письмові звернення по питаннях пенсійного забезпечення.

Отже, органи місцевого самоврядування діють виключно керуючись законами та іншими нормативно-правовими актами, що мають вищу юридичну силу. Це є одним з основних принципів місцевого самоврядування, який зазначений у ст. 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [33]. Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах: законності, правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами.

Як спостерігається влада володіє великою кількістю інформації. При цьому місцеві органи влади надають та оприлюднюють її, так як це є обов'язком місцевої влади.

Надання соціальних послуг

Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)

Соціальною підтримкою в місті охоплено 1896 жителів. Їм надано 60856 послуги (з них 4883 на платній основі).

У відділенні соціальної допомоги вдома протягом звітнього періоду на постійному надомному обслуговуванні знаходяться 497 одиноких пристарілих та одиноко проживаючих громадян яким 28 соціальних робітників надають послуги по закупівлі та доставці продовольчих, промислових та господарських товарів з магазину або ринку, медикаментів, допомагають у приготуванні їжі та годуванні, прибиранні житла, оплаті платежів за комунальні послуги, здійсненні санітарно-гігієнічних послуг, виконують ремонтні роботи, оформляють документи на отримання субсидій з оплати житлово-комунальних послуг, допомагають на присадибних земельних ділянках тощо. В період карантину надання послуг не припинялось і надавалось в повному обсязі. Протягом 2021 року було надано

послуги по оранці присадибних ділянок 11 підопічним. На платній основі надано 224 послуг на суму 72,4 тис. грн [19].

Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання облаштоване одно-, двох- та тримісними кімнатами та розраховано на 32 ліжко-місць. На сьогодні у відділенні мешкають 22 особи. Підопічні відділення забезпеченні чотириразовим харчуванням відповідно до державних норм. У відділенні функціонує сучасний медичний блок, обладнаний інгаляторами, доріжкою-аплікатором. Працює установка по знезараженню та очистці повітря, кварцова лампа. Підопічні забезпечені інвалідними візочками, ходунками, стільцями-туалетами. Для комфортного відпочинку мають змогу дивитись великий сучасний телевізор. Відділення обладнане сучасною підйнятною платформою для осіб з обмеженими можливостями. Регулярно проводяться заходи з нагоди різних державних та релігійних свят, відбуваються богослужіння за участю представників релігійних конфесій міста [34].

Відділення денного перебування територіального центру надає соціально-побутові, соціально-педагогічні, психологічні, інформаційні та інші соціальні послуги для громадян похилого віку, інвалідів (що досягли 18-річного віку), які частково втратили здатність до самообслуговування, внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, учасників АТО/ООС. На даний час у відділенні на обліку перебуває 886 чоловік. Протягом звітної періоду їм було надано 4182 послуги.

Відвідувачам відділення надається денний догляд, спостереження за станом здоров'я відповідно до медичних рекомендацій, допомога у проведенні відповідних процедур, допомога та підтримка в професійній орієнтації, соціальній незалежності, адаптації до посиленої трудової діяльності.

Обладнано тренажерний зал, приміщення гідротерапії. Створено соляну кімнату та обладнано гідро-масажну ванну.

Працюють гуртки бальних танців, комп'ютерний гурток.

Щодня тут можна займатися у тренажерній залі, грати в більярд, настільний теніс, шахи та шашки, попрацювати за комп'ютером, поспілкуватися в соціальних мережах. При потребі можна отримати консультацію психолога та юриста. Охочі мають можливість відвідувати гуртки за інтересами – «Образотворче мистецтво», «Рукоділья», «Комп'ютерна грамота», «Хореографія». А відвідувачі з особливими потребами відтепер мають можливість відвідувати басейн.

Гарною традицією в закладі стала співпраця з громадськими організаціями «Стимул», «Світанок», «Донна» та з Радою ветеранів. У відділенні урочисто та змістовно відзначають державні та релігійні свята, проводять різні розважальні заходи, конкурси, спортивні естафети.

Працює відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги. Підопічні цього відділення мають змогу скористатися послугами перукаря, швачки та чоботаря. На обліку перебуває 718 людини. За звітний період було надано 1154 послуг на суму 13,9 тис. грн. Безкоштовно було надано 290 послуг.

По загальному фонду (КФК 0813104) на 2021 рік по кошторису затверджено 9228986,00 грн.

За 2021 рік по загальному фонду надійшло – 4185638,00 грн.,

з них витрачено:

- заробітна плата та нарахування – 6758300,00 грн.
- предмети, матеріали, обладнання та інвентар – 71300,00 грн.
- медикаменти – 24000,00 грн.
- продукти харчування – 192000,00 грн.
- оплата послуг (крім комунальних) – 158000,00 грн.
- теплопостачання – 143400,00 грн.
- водопостачання, водовідведення – 65000,00 грн.
- електроенергія – 85200,00 грн.
- природний газ – 326300,00 грн.
- інші комунальні послуги (вивіз сміття) – 4900,00 грн. [19]

У 2021 року з міського бюджету було виділено коштів на суму 131,0 тис. грн. з них витрачено:

- 51,0 тис. гривень для проведення капітального ремонту відділення денного перебування (встановлення блискавкозахисту).
- 80,0 тис. гривень на поточний ремонт відділень територіального центру (вогнегасне оброблення дерев'яних конструкцій горищного приміщення, дообладнання систем пожежної сигналізації та оповіщення про пожежу).

На виконання позапланового заходу державного нагляду щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки було використано кошти зі спеціального рахунку на суму 294240,00 грн., а саме:

- закуплено пожежне обладнання (протигази ГП-7, укомплектовано пожежні щити, медичний запас) на суму 35900,00 грн.
- закупівля матеріал та техніки для встановлення пожежної сигналізації на суму 49980,00 грн.
- поточний ремонт відділень стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання територіального центру (вогнегасне оброблення дерев'яних конструкцій горищного приміщення, дообладнання систем пожежної сигналізації та оповіщення про пожежу) на суму 64148,00
- будівельні матеріали 45589,00 грн.
- поточний ремонт денного відділення та відділення організації надання адресної грошової та натуральної допомоги (демонтаж вагонки, монтаж гіпсокартоном) на суму 98623,00 грн.

На виконання Міської комплексної програми соціального захисту населення на 2021-2025 р. р. протягом 2021 року проведено фінансування:

- одноразової допомоги 243 малозабезпеченим громадянам на суму 407,9 тис. грн.,

- допомоги на поховання непрацюючих громадян не пенсійного віку 52 ос. на суму – 74,4 тис. грн.
- щомісячного відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг родинам Героїв Небесної Сотні – 10,4 тис. грн.
- поховання померлих одиноких громадян, осіб без певного місця проживання для комунального підприємства «ШРЕП» - 13,9 тис. грн.,
- подарунків дітям-інвалідам з нагоди Дня Святого Миколая на суму 25,0 тис. грн.
- відшкодування витрат за надання послуг міською лазнею окремих пільгових категорій громадян на сум 23,1 тис. грн.

На виконання Програми підтримки учасників антитерористичної операції та членів сімей загиблих учасників АТО – мешканців м. Шепетівки на 2021 рік проведено фінансування:

- одноразової грошової допомоги учасникам АТО та членам сімей загиблих 55 ос. – 62,5 тис. грн.,
- щорічної грошової допомоги матерям загиблих учасників АТО/ООС до дня матері 11 ос. – 55,0 тис. грн.,
- пільг на оплату житлово-комунальних послуг сім'ям загиблих учасників АТО/ООС 16 ос., яке проводиться щомісячно на загальну суму – 133,3 тис. грн.
- одноразова грошова допомога батькам загиблих учасників АТО/ООС для покращення житлових умов на суму 165,0 тис. грн. [19].

Отже, основним напрямком діяльності територіального центру соціального обслуговування є: вияв та облік непрацездатних малозабезпечених самотніх жителів, котрі мають право на соціальні послуги; надання їм соціально-медичних, психологічних, соціально-побутових, соціально-педагогічних, юридичних, соціально-економічних, послуг по працевлаштуванню, для осіб з обмеженими фізичними можливостями послуг з професійної реабілітації та будь-яких інших соціальних послуг [35]. На

сьогоднішній день територіальний центр соціального обслуговування повністю задовольняє потреби соціальних послуг громадян, так як на 100% фінансується із місцевого бюджету. Також задля комфорту мешканців в старостатах створено 2 робочих місця для працівників соціального обслуговування.

Шепетівський центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю

Для підтримки сімей, в яких виховуються діти з обмеженими фізичними можливостями та надання реабілітаційних послуг таким дітям діє Шепетівський центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю (надалі Центр). Центр провадить свою діяльність згідно «Положення про Шепетівський центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю» затвердженим рішенням ЛП сесії міської ради VII скликання від 21.12.2018р. № 4 та Програми "Комплексна безперервна соціально-реабілітаційна підтримка дітей з інвалідністю" затверджена рішенням ЛП сесії міської ради VII скликання від 21.12.2018р. № 3.

Станом на 1 січня 2022 року база даних Центру налічує 245 дітей.

На виконання Розпорядження КМУ від 12.06.2020р. за № 727-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Хмельницької області» Плесенська сільська рада входить до складу територіальної громади з адміністративним центром у м. Шепетівка. На даній території проживають діти з інвалідністю віком від 0 до 18-ти років в кількості 16 дітей, які потребують послуг з реабілітації [36].

За направленням управління праці та соціального захисту населення до Центру зараховуються діти з різними захворюваннями віком від 0 до 18 років, які мають статус дитини з інвалідністю та діти до 3 років, які мають ризик отримати інвалідність. Як виняток, діти групи ризику віком від 3 до 6 років, які не мають інвалідності, але потребують комплексу реабілітаційних заходів, зараховуються до Центру за рішенням виконавчого комітету Шепетівської міської ради згідно рекомендацій лікувального закладу.

Мета Центру - допомогти дітям з обмеженими можливостями подолати труднощі розвитку:

- засвоїти побутові та соціальні навички, розвинути свої здібності, набути особистий досвід перебування у навколишньому середовищі і досягти цього власними зусиллями;
- сприяти усвідомленню батьками суті проблем своїх дітей, оволодіння ними методики виконання індивідуальних реабілітаційних програм;
- залучити батьків до активної участі в реабілітаційному процесі і на цій основі досягти прогресу в подоланні дитиною вад шляхом її інтеграції у дитячий колектив.

завдання:

- надати кваліфіковану допомогу дітям з інвалідністю у здійсненні корекції порушень розвитку без відриву від сім'ї;
- забезпечити комплексну реабілітацію та соціальну адаптацію дітей з інвалідністю;
- сприяти поступовій інтеграції дітей з обмеженими фізичними та інтелектуальними можливостями до дитячих дошкільних закладів та шкіл;
- надавати підтримку родинам, які виховують дітей з особливими потребами [37].

Центр фінансується за кошти міського бюджету, благодійних внесків та має підтримку керівництва міста.

Для функціонування Центру на 2021 рік залучено коштів з місцевого бюджету 1825,2тис.грн., в т. ч. на оплату праці та нарахування – 1641,7тис.грн., на придбання пального для спец. автомобіля та господарські потреби в сумі 70,3тис грн., медикаменти- 1,5тис.грн., на харчування -15,0 тис. грн., на оплату послуг по охороні об'єкту, випробування приладів та інших послуг – 23,9 тис. грн., на водопостачання -5,7 тис. грн., на оплату електроенергії -10,0 тис. грн., на оплату газопостачання - 57,0 тис. грн.

Разом з тим, у зв'язку із зростанням тарифів на оплату комунальних послуг, а саме – електроенергії та газопостачання, була потреба в додаткових коштах. Дефіцит коштів по оплаті за електроенергію в сумі 7,5 тис. грн. закрито за рахунок економії коштів по інших статтях кошторису Центру. На оплату газопостачання виділено додаткове фінансування із бюджету міста в сумі 17300,00грн.

За 2021 рік у Центрі пройшли курс реабілітації 109 дітей з інвалідністю різних нозологій. Витрати на реабілітацію однієї дитини становлять 16,9 тис. грн.

В центрі створена система послуг комплексної реабілітації, яка забезпечує умови для реалізації завдань Індивідуальної Програми Реабілітації дитини з інвалідністю:

- соціальна реабілітація - навчання основним соціальним навичкам (групові та індивідуальні заняття з дефектологом, вчителем-реабілітологом та асистентом).

- психолого-педагогічна реабілітація, психолого-педагогічна діагностика і корекція (групові та індивідуальні заняття з дефектологом, логопедом, психологом, вчителем- реабілітологом);

- фізична реабілітація-лікувальний масаж, лікувальна фізкультура, гідрокінезотерапія (заняття в міському басейні), кінезотерапія (заняття на тренажерах), фізіотерапевтичні процедури, оздоровлення в «Соляній кімнаті».

На базі центру функціонують гуртки «Комп'ютерний дизайн» для професійної орієнтації, «Піщана феєрія», «Моделювання з паперу», казкотерапія – ляльковий театр. Дитячий майданчик у Центрі – це простір, сповнений веселощів та здійснення мрій діток. Доступна екологічна площадка на території Центру посеред саду, на якій відпочивають та спілкуються з природою. Зручні доріжки, зелені насадження, садок – окраса і невід'ємна частина [19].

В період карантину надання послуг не припинялось і надавалось в повному обсязі із дотриманням усіх вимог. Встановлені лампи по знезараженню та очистці повітря.

Окремим рішенням виконавчого комітету забезпечено безкоштовне одноразове харчуванням та перевезення. Центр має спеціально обладнаний автомобіль, що дає можливість транспортування дітей з вадами руху з дому до Центру і в зворотному напрямку.

На даний час Шепетівський центр комплексної реабілітації для дітей з інвалідністю є повністю укомплектованим відповідно до Постанови №1417 «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування(надання соціальних послуг)», а також у центрі надаються повністю всі соціальні послуги для реабілітації дітей із інвалідністю [38]. Центр має багатогранні можливості для реабілітації дітей з інвалідністю. Створена потужна матеріально-технічна база, яка відповідає вимогам по реалізації завдань реабілітації дитини з інвалідністю: навчальні та дидактичні матеріали для психолого-педагогічної корекції та соціально-середовищної адаптації; медичне і спортивне обладнання використовується у комплексі з заходами фізичної реабілітації. А щоденна і кропітка робота працівників соціального закладу дає свої результати у досягненні вагомих результатів у виконанні реабілітаційних програм.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СФЕРИ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

3.1 Проблеми та причини неефективності фінансового забезпечення соціального захисту населення.

Соціальні потреби найбільш незахищених прошарків населення задовольняються в недостатній мірі. Високий рівень бідності в Україні, особливо серед сімей із дітьми або непрацездатними особами працездатного віку та сімей, де один із членів має інвалідність, свідчить про недостатню ефективність підтримки найбільш соціально незахищених категорій населення. Надання соціальної допомоги та інші програм соціального захисту не завжди направлені на задоволення потреб найбідніших чи найвразливіших категорій населення, що надалі спричиняє неефективне використання бюджетних ресурсів [39].

Деякі види соціальної допомоги дотепер надаються без урахування розміру доходів громадян. В наслідок цього, багато домогосподарств, які не потребують зі сторони держави допомоги, все ж таки отримують її. В той же час, соціальна допомога недостатня для того, аби задовольнити навіть найнагальніші потреби домогосподарствам, що насправді її потребують.

Окрім цього, на ефективність української системи соціального захисту негативно впливає відсутність двох важливих складових, а саме: системи оцінювання впливу різних заходів соціального захисту на становище їх одержувачів та системи ефективного обліку громадян, які потребують соціального захисту з боку держави.

На даний час система соціального забезпечення та соціального захисту в Україні не відповідає європейським стандартам, це демонструє аналіз таких

соціальних стандартів та нормативів, як прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія:

Таблиця 3.1

Аналіз державних стандартів та нормативів

Державні стандарти та нормативи	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
прожитковий мінімум на одну працездатну особу в розрахунку на місяць, грн.	1762	1921	2102	2270	2481
мінімальна заробітна плата, грн.	3200	3723	4173	5000	6500
мінімальна пенсія, грн.	1373	1435	1638	1769	1934
співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму, %	181,61	193,81	198,53	220,26	261,99
співвідношення мінімальної пенсії та прожиткового мінімуму,%	77,92	74,70	77,93	77,93	77,95

Джерело: [40] , [41] , [42].

Державні соціальні стандарти і нормативи встановлюються з метою визначення механізму реалізації соціальних прав та державних соціальних гарантій громадян, встановлених Конституцією України. На основі соціальних стандартів визначаються розміри основних соціальних гарантій: мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія за віком, інші види соціальних та компенсаційних виплат. Вони використовуються для визначення та обґрунтування розмірів видатків державних та місцевих бюджетів , бюджету АР Крим, державних цільових позабюджетних фондів.

У 2017-2021 роках в Україні покращилось співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Якщо у 2017 році мінімальна заробітна плата становила 181,6% від прожиткового мінімуму, то 2021 році вона становила вже 262% прожиткового мінімуму.

Незважаючи на зростання цих показників, їх співвідношення залишалося негативним до 2020 року від стандартів Європейської соціальної хартії (переглянутої), відповідно до вимог якої, мінімальна заробітна плата повинна становити не менше ніж 2,5 прожиткового мінімуму. До того ж, слід зважати на збільшення розриву між середньою та мінімальною заробітною платою.

В українській системи соціального захисту слабким місцем є великий обсяг задекларованих у чинному законодавстві пільг та допомог. Це є одна з вагомих причин хронічного бюджетного недофінансування сфери соціального захисту та соціального забезпечення, тобто це обтяженість системи соціального захисту населення в Україні значною кількістю пільг та переважно відсутністю адресності під час надання допомоги населенню. За різними оцінками, вартість всіх пільг та допомог, котрі мають надаватися згідно з чинним законодавством, складає від 19 до 29 млрд. грн. Проте, насправді, фінансується з державного бюджету лише незначна частина усіх пільг допомог, що надаються в Україні [43].

На відміну від розвинутих країн світу, в Україні пільги використовуються не тільки для соціальної підтримки непрацездатних, малозабезпечених або ж інших соціально-незахищених категорій населення: немало пільг встановлено для громадян, які мають заслуги перед країною або ж для заохочення зайнятості у певних сферах чи в деяких галузях економіки.

З боку чинного законодавства у сфері соціального захисту, а також чинного бюджетного законодавства певна кількість громадян безпідставно користуються деякими видами допомог та пільг. Так як чинним законодавством України задекларовано багато видів пільг і допомог та велику кількість одержувачів цих пільг, державі дуже непросто контролювати їх надання. Ця непрозорість діючої системи дозволяє громадянам безпідставно користуватися певними пільгами, проте не маючи для цього усіх відповідних підстав [44].

Механізм соціальної підтримки та допомоги громадянам, котрий реалізується через призначення пільг, на даний час є нечітко сформованим.

Ця проблема містить два тлумачення: по-перше, не всі особи, що мають право на користування пільгами, насправді, ними користуються (наприклад, не всі пенсіонери користуються пільгами на безкоштовний проїзд в міському громадському транспорті); по-друге, складність та недосконалість системи пільг в багатьох випадках призводить до зловживання ними (наприклад, великий перелік осіб, що мають право на безкоштовний проїзд у міському громадському транспорті, сформував багато можливостей для зловживань цими ж пільгами, такі як підроблені або недійсні документи чи документи інших осіб, які не мають права надаватися і використовуватися іншими особами. На жаль, саме ці зловживання таки залишаються безкарними.

Планування бюджетних коштів на фінансування пільг окремим категоріям громадян залежить не від кількості пільговиків та вартості наданих їм послуг, а від можливостей держави у їх фінансуванні. Не маючи повної інформації про реальну кількість осіб, які мають право на пільги та допомогу, та вартість надання їм певних видів пільг впроваджено уніфіковані підходи до визначення загального обсягу видатків державного бюджету на фінансування пільг суттєво ускладнюється. Відшкодування вартості наданих впродовж року пільг здійснюється в межах фінансових можливостей держави на відповідний рік; а через це знижується якість послуг, які надаються на пільгових умовах, та порушується порядок їх надання [45].

Соціальні послуги, що надаються громадою, є більш адресними, ефективнішими та краще задовольняють потреби соціально незахищених громадян, ніж фіксовані види державних/муніципальних послуг. Проте їх розподіл в Україні є складним, оскільки органи місцевого самоврядування не мають стимулу змінювати бюджетні пріоритети Фінансування із стаціонарних закладів до установ, що надають соціальні послуги в громаді. Місцеві бюджети регулюються чинним законодавством щодо фінансування послуг стаціонарних закладів.

Не дивлячись, на позитивний ефект від запровадження субвенцій на фінансування соціальних програм (держава поділила з місцевим самоврядуванням відповідальність за фінансування вказаних програм, розпочалися реформи у системі надання пільг і субсидій, зміцнився контроль державних органів за соціальними видатками), у нинішніх умовах зберігається надмірна централізація коштів (тобто фінансуються за рахунок коштів субвенцій 90–93 % усіх видатків місцевих бюджетів на програми соціального захисту), щоб швидко реагувати на соціальні проблеми в окремих регіонах.

Отже, сьогодні стан системи соціального забезпечення населення України можна охарактеризувати так: дуже високий рівень участі держави, недостатня участь у функціонуванні інститутів громадянського суспільства, особливо самого населення, численні та непослідовні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність громадськості, нестача коштів з бюджетів усіх рівнів. [46] Фінансування заходів у сфері соціального захисту, велика кількість категорій соціальних виплат та їх одержувачів, широка система пільг, невирішеність порядку їх надання. Основною проблемою української системи соціального забезпечення є відсутність коштів, особливо бюджетних, для повного виконання вимог чинного законодавства.

3.2 Вдосконалення та перспективи розвитку соціального захисту населення

Незважаючи на поступовий перехід української економіки до нової системи соціально-економічних відносин, логіка встановлення соціального захисту залишилася в основному незмінною, з орієнтацією на заохочення національних заслуг, підтримку суспільства лише окремих категорій населення (старші люди, інваліди, малозабезпечені) та широка система пільг, яка не залежить від рівня матеріального добробуту сім'ї [47]. Підтримка такої

широкої системи соціального захисту, яка функціонує переважно на принципах солідарності та субсидій, потребує значних фінансових ресурсів, які стануть непосильним тягарем для економік країн в умовах складних соціально-економічних та демографічних проблем у світі. і в Україні.

Сьогодні Україні необхідно терміново реформувати діючу систему соціального захисту громадян, що є надзвичайно складним завданням.

Для України, як і для будь-якої існуючої держави головною метою соціального захисту та соціально-економічного критерію є зменшення рівня бідності населення в державі [48].

У цілому сучасні тенденції фінансового забезпечення соціального захисту в Україні не відповідають тим викликам, які ставить перед суспільством нинішнє соціально-економічне та демографічне становище, що негативно позначається як на рівні фінансування так і на його ефективності. Подальший розвиток соціального захисту в Україні можливий лише за умови глибокої структурної перебудови як самої системи соціального захисту (скорочення соціальних допомог та пільг; підвищення адресності; зменшення кількості натуральних трансфертів тощо), так і основних умов та принципів фінансування (розширення частки приватних коштів; зростання фінансування соціальних програм на основі накопичувального принципу; підвищення монетизації та адресності соціальних допомог тощо).

Однією з основних причин великого обсягу проблем фінансування є структура фінансування соціального захисту в Україні, в якій переважає принцип розподілу, а основні кошти акумулюються і розподіляються в різних формах соціального захисту, переважно за їх видами, а також централізовано через державні фонди, державний бюджет, місцеві бюджети та загальнодержавні фонди загальнообов'язкового соціального страхування. Водночас частка фінансових ресурсів, що фінансуються за рахунок страхових внесків, з кожним роком зменшується, що збільшує податкове навантаження на систему державного бюджету [49].

Проблему дефіциту соціального фінансового забезпечення неможливо вирішити лише істотним збільшенням доходів населення. Це потребує комплексної розробки загальної системи фінансового забезпечення соціальної підтримки (її інституційної структури та набору форм і методів формування та використання фінансових ресурсів).

Тому, першим кроком до створення фінансово збалансованої системи соціального захисту та приведення її у відповідність до європейських стандартів є зміна структури фінансування.

Нагального реформування, потребує система державного соціального забезпечення, через яку і здійснюється фінансування соціальних пільг, послуг та допомог за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів. Відповідно до європейських норм і стандартів розробка нової концепції розвитку самої системи соціального забезпечення та її фінансування потребує об'єктивного перегляду повного обсягу національного соціального забезпечення та джерел його фінансування. Головною метою змін на цьому рівні соціального захисту є оптимізація фінансових виплат за рахунок як скорочення невластивих державній системі соціального захисту соціальних допомог (послуг, пільг) шляхом їх ліквідації або переведення на інші джерела фінансування (включення у систему загальнообов'язкового державного соціального страхування або переведення на добровільне страхування), так і підвищення ефективності використання коштів у межах наявних соціальних програм (у тому числі за рахунок монетизації пільг) [50].

Найпершими та найважливішими завданнями щодо реформування першого рівня системи соціального захисту в Україні повинні бути: створення всезагальної системи моніторингу, оцінки та планування соціальних державних видатків; монетизації соціальних пільг; децентралізації системи соціальних послуг, що у кінцевому результаті мусить створити умови для підвищення рівня соціальних стандартів та їхнього фінансового забезпечення в Україні до європейського.

Також, слід відзначити, що в Україні з кожним роком збільшується обсяг фінансового забезпечення соціального захисту населення, проте, водночас із цим фінансові ресурсні держави є обмеженими з огляду на необхідність здійснення політики оптимального податкового навантаження на суб'єктів господарювання. Тому вдосконалення фінансового забезпечення системи соціального захисту населення потребує стимулювання державою багатоканального фінансування, активізації спрямування фінансових потоків суб'єктів господарювання у соціальну сферу.

Потрібно впровадити програми розвитку ринку праці, підвищення рівня життя населення, забезпечення мінімальної заробітної плати, здійснення заходів соціального забезпечення для тих, хто його потребує. Держава повинна дотримуватися принципів самозабезпечення економічно активної частини населення, тобто створення умов для того, щоб працююча особа мала змогу заробляти стільки, скільки дозволяють її здібності та ініціатива, забезпечувати себе та свою сім'ю [51].

В Україні вдосконалення фінансування системи соціального захисту є важливим елементом державної політики, адже в умовах складної фінансово-економічної та політичної ситуації стрімко знижуються рівень життя громадян, їх зайнятість, доступність суспільних благ. Також сьогодні для України, як і інших європейських країн, характерними є загострення демографічних чинників, збільшення людей пенсійного віку на тлі зниження кількості працездатних осіб. При цьому в Україні значна частка населення працездатного віку офіційно не працює, що, відповідно, знижує загальну суму внесків до страхових фондів.

Пріоритетним завданнями щодо реформування першого рівня системи соціального захисту в Україні повинні бути: створення всезагальної системи моніторингу, оцінки та планування соціальних державних видатків; монетизації соціальних пільг; децентралізації системи соціальних послуг, що у кінцевому підсумку повинно створити умови для підвищення рівня

соціальних стандартів та їхнього фінансового забезпечення в Україні до загальноєвропейського.

А контроль та оцінка соціальних програм буде здійснена на основі : моніторингу результатів; моніторингу поточної діяльності; моніторингу відповідності; моніторинг бенефіціарів соціальних допомог (послуг); фінансовому моніторингу; організаційному моніторингу.

Важливим напрямом реформування в системі фінансового забезпечення соціального захисту України є її децентралізація. На сьогодні в країні багато соціальних програм передано на місцеві бюджети, які є хронічно дефіцитними.

Водночас, фінансові ресурси здебільшого розподіляються централізовано, що зменшує ефективність як загальнодержавних соціальних програм, що фінансуються через соціальні субвенції так і місцевих, які відчувають брак коштів для реалізації. Тому, слід здійснити перегляд розподілу соціальних програм між державними та місцевими бюджетами з врахуванням конкретних соціальних цілей та спрямованості соціальної політики місцевих громад.

Підсумком таких змін повинно бути створення трирівневої системи соціального захисту населення в Україні, в якій перший рівень має забезпечити мінімальний рівень соціального захисту та відрізнятись від попередньої системи, своєю доступністю для усіх верств населення. Щодо другого рівня системи, котрий базуватиметься на основних принципах, які вже зараз закладені у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. І останній третій рівень буде створений виключно на принципах накопичувального страхування та, базуватиметься на соціальній функції та економічній, тобто сприятиме розвитку економіки держави шляхом інвестиційної діяльності [52].

Принципи, на яких буде функціонувати трирівнева система соціального захисту населення:

- 1) Чіткий перерозподіл соціальних видатків, спрямований лише на найбільшій домогосподарства. З метою вивільнення необхідних бюджетних ресурсів необхідно зменшити бюджетні дотації виробникам товарів і послуг, а також пільги та виплати, що надаються за категоріальною ознакою;
- 2) Адресності. Соціальна підтримка та допомога надаватимуть лише домогосподарствам, фактичне споживання яких нижче законодавчого мінімуму.
- 3) Монетизація. Перевести всі соціальні пільги та пільги в готівку, що зменшить кількість нецільового використання соціальних коштів;
- 4) Диверсифікація послуг. Пріоритети в цій сфері - надання громадянам, які використовують безкоштовні або субсидовані послуги, можливості вибору постачальників послуг та диверсифікація форм надання послуг на основі активної участі приватного сектора;
- 5) Перерозподіл влади, тобто централізація (збільшення повноважень місцевих органів влади у сфері соціального забезпечення та розподілу добробуту).

Міністерством соціальної політики України розроблено План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з урахуванням змін, внесених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 р. № 503-р, який містить комплекс заходів, спрямованих на посилення соціального захисту і передбачає: модернізацію системи соціального страхування з метою підвищення ефективності управління, вдосконалення механізму призначення страхових виплат, забезпечення фінансової стабільності фондів соціального страхування; заходи щодо посилення адресності надання пільг, тобто запровадження механізмів надання пільг окремим категоріям громадян за соціальною ознакою з урахуванням їх доходів; реалізацію пілотного проекту Світового банку «Модернізація системи соціальної підтримки населення»

щодо залучення до зайнятості непрацюючих працездатних одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям; вивчення й аналіз міжнародного досвіду (держав–членів ЄС) щодо запровадження методів вимірювання інвестиційного ризику, процесів управління ризиком і розподілу стратегічних активів, забезпечення фінансової стабільності пенсійної системи; опрацювання змін до законодавства задля вдосконалення сфери пенсійного забезпечення» [53].

Отже, європейський варіант для України передбачає реформування вітчизняної системи соціального забезпечення з метою максимально наближення її до відповідних європейських норм і стандартів. Добре інтегрована та комплексна система соціального забезпечення повинна систематично охоплювати компоненти в таких сферах: реформування національної безпеки з метою надання соціальних виплат і послуг окремим групам населення з державного бюджету; регулювання соціальної допомоги та соціальної підтримки громадян; соціального страхування система вдосконалюється.

В Україні вдосконалення фінансування системи соціального захисту є важливою частиною державної політики, оскільки рівень життя громадян, зайнятість та доступ до суспільних благ стрімко падають у складних фінансових, економічних та політичних ситуаціях.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши дане дослідження та виявивши особливості та проблеми фінансового забезпечення соціального захисту населення – можна сформулювати певні висновки:

1. На даний момент соціальний захист є досить актуальним та невирішеним питанням для політики держави, так як забезпечує створення соціальних гарантій для економічно активного населення. Тому соціальний захист слід розглядати як систему законодавчого, економічного та психосоціального забезпечення, що створює рівні права громадян на покращення свого добробуту. Основною метою соціального захисту є захист людей від різноманітних соціально-економічних ризиків з метою створення умов для життя людини в соціальному, економічному та культурному середовищі.
2. У функціональному механізмі соціального захисту населення пріоритетним є фінансове забезпечення – соціальні допомоги, пільги та послуги. Основними джерелами фінансового забезпечення соціального захисту населення є кошти державного й місцевих бюджетів та кошти фондів державного соціального страхування. Характерною ознакою чинної моделі соціальної політики України є загальна тенденція збільшення частки бюджетних видатків на соціально-культурні заходи у видатках зведеного бюджету.
3. А при теперішніх умовах проведення багатьох реформ спостерігається суттєве порушується балансу інтересів різних верств населення, прошарків і класів, що і веде до негативних соціально-економічних наслідків, подолання яких є можливим за допомогою різних форм та методів системи соціального захисту населення.
4. Проте, протягом уже як шести років сфера соціального захисту перебуває у постійному реформуванні, та навіть відбувається поступова децентралізація фінансового забезпечення. в Україні зараз

одночасно зберігають актуальність застарілі пострадянські та впроваджуються новітні європейські підходи до розвитку системи соціального захисту та соціального забезпечення. Серед усіх форм соціального захисту, які сьогодні використовуються в Україні, домінуюча роль належить пільгам та соціальним виплатам.

5. На сьогоднішній день найбільш видатковою статтею зведеного бюджету України є “Соціальний захист та соціальне забезпечення”. Для більш дійової системи фінансового забезпечення соціального захисту населення було виявлено головні проблеми - основна ж проблема фінансування діючої системи соціальних та компенсаційних виплат є неформованість пільговиків та соціально незахищених верств населення в державному реєстрі України, а також недосконалість відповідного обліку потенційних одержувачів різних соціальних виплат, допомог та компенсацій, що, у свою чергу, ускладнює проведення та планування прогностичних розрахунків потреби у належному бюджетному фінансуванні.
6. В ході виявлення причин неефективності фінансового забезпечення соціального захисту населення встановлено необхідність реформування та вдосконалення системи фінансового забезпечення соціального захисту населення, що має відбуватися в напрямі формування економічних і соціальних інститутів, притаманних ринковим відносинам. Реалізація пропозиції щодо створення фінансового механізму соціального захисту населення України забезпечить сталий і збалансований розвиток системи, що сприятиме ефективному використанню фінансових ресурсів, посиленню діяльності органів державної влади та громадян з метою досягти високого рівня життя. Перспектива розвитку соціального захисту потребує створення нової існуючої системи соціальних послуг та соціального контракування як державних, так і недержавних надавачів таких послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціальний захист населення України: статистичний збірник. Державний комітет статистики України. К., 2016. С. 11–12.
2. Мальований М.І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: Монографія / М.І. Мальований – Умань: СПД Сочінський, 2016. – 496 с.
3. Макарова О. Державні соціальні гарантії: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки : монографія. Київ : Ліра-К, 2004. 328 с.
4. Мальований М. Теоретичні основи забезпечення соціального захисту / М. Мальований // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 5/1(132). – С. 174-185.
5. Соціальний захист населення України: статистичний збірник. Державний комітет статистики України. К., 2016. С. 11–12.
6. Флорескул Н. Система соціального захисту населення як чинник формування соціальної держави // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету – 2009 – №2. стр.34-45.
7. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
8. Бюджетний кодекс України ст. 87-91: Глава 14. Розмежування видатків над бюджетами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
9. Бюджетний кодекс України ст. 15: Глава .Фінансування бюджету(дефіцит, профіцит) та державний борг(місцевий). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- 10.Постанова від 8 червня 2005р. №426//Київ/ Кабінет Міністрів України «Про затвердження бюджету Пенсійного фонду України» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view>
- 11.Постанова від 4 березня 2002р. №256/ Київ/ Кабінет Міністрів України «Про затвердження Порядку фінансування видатків місцевих бюджетів

- на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету»: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/256-2002>
12. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009. – 104 с. – Бібліографія: с. 104.
 13. Руженський М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України : монографія. Київ : ІПК ДСЗУ, 2013. 318 с
 14. Баранник Л.Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект / Л.Б. Баранник // Вісник ДДФА. Економічні науки. – 2014. – № 1. – С. 8-15.
 15. Корецька С.О. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації : монографія / С.О. Корецька. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – С. 445.
 16. Закон України «Про соціальні послуги» № 966-IV від 19.06 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
 17. Постанова Кабінету Міністрів України №442 від 01.08.1992р. «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці»
 18. Івашова Л. М. Фінансові механізми реалізації соціальної політики держави: пільги та субсидії для населення / Л. М. Івашова, М. Ф Івашов – 2012 – №4. – С. 56-61
 19. Звітність управління праці та соціального захисту населення Шепетівської міської ради за 2021 рік. URL: <https://shepetivka-rada.gov.ua>
 20. Суховий Д. Роль державного бюджету України у фінансуванні соціальних гарантій / Д. Суховий // вісник київського національного університету імені тараса Шевченка. серія «економіка». – 2010. – вип. 120. – с. 56–59.

21. Закон України «Про соціальні послуги» № 966-IV від 19.06 2003 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
22. Постанова Кабінету Міністрів України №264 від 08.04.2020 р. “Деякі питання надання державної допомоги”
23. Лободіна З. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні / З. Лободіна // вісник тернопільського національного економічного університету. серія «економічні науки». – 2014. – вип. 3. – с. 7–9.
24. Шаманська Н. Соціальний захист населення в контексті надання соціальних допомог: сучасний стан і пріоритети / Н. Шаманська // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 2(41). – с. 43–48.
25. Степанова О.В. Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та національні реалії. Інвестиції: практика та досвід. 2016. С. 73–79.
26. Постанова Кабінету Міністрів України № 373 від 17.04.2019р. "Порядок надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг у грошовій формі"
27. Лободіна З. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні / З. Лободіна // вісник тернопільського національного економічного університету. серія «економічні науки». – 2014. – вип. 3. – с. 7–9.
28. Постанова Кабінету Міністрів України №321 від 05 квітня 2012 року «Порядок забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації»
29. Сташків Б.І. Соціальне обслуговування у системі соціального забезпечення: правові питання / Б.І. Сташків // Право України. – 2005. – № 1. – С. 76–79.
30. Івашова Л. М. Фінансові механізми реалізації соціальної політики держави: пільги та субсидії для населення / Л. М. Івашова, М. Ф Івашов – 2012 – №4. – С. 56-61.

- 31.Корецька С.О. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації : монографія / С.О. Корецька. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – С. 445.
- 32.Тропіна В.Б. Фіскальне регулювання соціального розвитку суспільства / в.б. тропіна. – к. : нДФі, 2008. – 368 с.
- 33.Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>
- 34.Болотіна Н. Право соціального забезпечення України: системно-структурний аналіз // Право України. — 2001. — № 5. — С. 24—28.
- 35.Міністерство соціальної політики України «Територіальні центри соціального обслуговування» URL: <https://www.msp.gov.ua/content/centri-zahistu.html>
- 36.Розпорядження Кабінету Міністрів Укаріни від 12.06.2020р. за № 727-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Хмельницької області»
- 37.Кульчицький М. І. Місцеві фінанси: навч. посібник / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2013. С. 552.
- 38.Постанова від 29 грудня 2009р. №1417/ Київ / Кабінет Міністрів України «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009>
- 39.Чугунов І. та ін. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія / за заг. ред. А. Мазаракі. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2015. 376 с.
- 40.Цифрове видання Головбукх «Прожитковий мінімум» URL: https://www.golovbukh.ua/dovidnyki_prozhitkovijj_minimum_pratsezdatni_kh_osib
- 41.Цифрове видання Мінфін «Мінімальна зарплата в Україні» URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>

- 42.Цифрове видання Головбукх «Мінімальна пенсія» URL:
<https://www.golovbukh.ua/news/18787-1638-grn-mnmalna-pensya-z-01122019>
- 43.Осіпова Л. В., Плахтій В. Г. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: Сучасний стан та перспективи. Проблеми економіки та політичної економії. № 1. Дніпро, 2018. С. 125–138.
- 44.Клименко А.Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти / А.Л. Клименко // Теорія і практика правознавства. – 2017. – Вип. 2 (12) – С. 1-10.
- 45.Реформування системи управління у сфері соціальної політики в рамках децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування / Міністерство соціальної політики України.
- 46.Бондарук Т.Г. Місцеві фінанси : навч. посібник. К. : ДП «Інформ. аналіт. агентство», 2013. 529 с.
- 47.Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. М. лібанової ; нан україни ; ін-т демогр. та соціал. досліджень ім. М.в. Птухи. – к., 2012. – 404 с.
- 48.Васечко Л.І. Фінансовий механізм соціального страхування в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Л.І. Васечко. – Ірпінь. – 2010. – 23 с.
- 49.Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Одеса: Атлант, 2010. С. 233.
- 50.Клименко А.Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти / А.Л. Клименко // Теорія і практика правознавства. – 2017. – Вип. 2 (12) – С. 1-10.
- 51.Павлюк К.В. Розвиток системи надання державних соціальних послуг вразливим верствам населення та її фінансове забезпечення / К.В. Павлюк // Наука й економіка. – 2010. – №3(19). – С. 138-147.
- 52.Мехеда Н.Г. Наслідки євроінтеграції: соціальний аспект / Н.Г. Мехеда // Фінансовий простір 2013No 4 (12) с. 209-214

53. План заходів Мінсоцполітики України з реалізації Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом .

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Послуги, що надаються для осіб з інвалідністю

Послуги	(к-сть)	(тис. грн.)
Забезпечення санаторно-курортним лікуванням ветеранів війни, осіб, на яких поширюється дія Законів України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” і “Про жертви нацистських переслідувань”, осіб з інвалідністю та осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною	85	
Укладено договори з санаторно-курортними закладами на оздоровлення осіб з інвалідністю.	14	182,5
(з них спинного напрямку)	3	66,1
Забезпечення санаторно-курортним лікуванням громадян постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесених до категорії 1та укладено договори з санаторно-курортними закладами на оздоровлення осіб, постраждалих від аварії на ЧАЕС	18	148,7
Надання грошової компенсації замість громадян постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесених до категорії 1та укладено договори з санаторно-курортними закладами на оздоровлення осіб, постраждалих від аварії на ЧАЕС	7	4,3
Надання грошової компенсації замість санаторно-курортної путівки особам з інвалідністю внаслідок війни особи з інвалідністю особи з інвалідністю та загального захворювання	38	20,6
I-II групи – 100 %	19	11,8

ІІІ групи - 75%	19	8,8
загальне захворювання	29	11,0
Надійшло та зареєстровано заяв для забезпечення санаторно-курортним лікуванням ветеранів війни, осіб, на яких поширюється дія Законів України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” і “Про жертви нацистських переслідувань”, осіб з інвалідністю та осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною	175	
Видача направлень щодо визначення показників для забезпечення автотранспортом та електроскутером	45	
Укладено договорів з протезно-ортопедичними підприємствами на забезпечення протезно-ортопедичними виробами та технічними засобами реабілітації в Централізованому банку осіб з інвалідністю для забезпечення протезно-ортопедичними виробами та іншими засобами реабілітації	43	1165,4
Формування і доповнення централізованого банку даних з проблем інвалідності особових карток	1329	
Для забезпечення засобами реабілітації та санаторно-курортним лікуванням прийняті та зареєстровані індивідуальні програми реабілітації.	386	
Видані направлення для забезпечення ортопедичним взуттям, молочною залозою, протезно-ортопедичними виробами, палицями, милицями, малою механізацією та засобами пересування.	843	
Забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю різними засобами реабілітації та протезно-ортопедичними виробами		
Виплачена компенсація вартості за самостійно	2	3,3

придбані засоби спілкування та орієнтування		
Заклучено договори з різними реабілітаційними установами та надано реабілітацію.	16	250,31
Виплачена компенсацію на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів.	19	7,2
Виплачена компенсацію на транспортне обслуговування .	52	27,8
Забезпечено санаторно-курортним лікуванням постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.	29	419,8
Зареєстровано заяв на забезпечення санаторно-курортним лікуванням постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.	52	
Надано психологічну реабілітацію учасникам антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.	31	412,57
Зареєстровано заяв по надано психологічної реабілітації учасникам антитерористичної операції та осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії	30	

Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.		
Встановлення статусу і видача посвідчень	57	
«Особи з інвалідністю внаслідок війни»	43	
«Член сім'ї загиблого(померлого) ветерана війни	6	
Ветеран праці	8	
Видано листи-талони на право одержання ветеранами війни і особами, на яких поширюється чинність ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», проїзних документів (квитків) безоплатно і з 50% знижкою їх вартості.	10	
Надано консультацій та сформовано особові справи для видачі посвідчень особам, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи, та іншим категоріям громадян	6	
Призначено та виплачено одноразової грошової матеріальної допомоги особам з інвалідністю та малозабезпеченим особам.	44	19,5